R.Simon

17

1

ביצה. ר.ש. (ב)

אלו הן הגולין פרק שני מכות

יג

מעלים היו. הכניס שכר לגת שרוצים שכרים מהם לא נמי מעלים היו שכר לגת שרוצים שכרים מהם לא נמי

מעלים היו שכר ללים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר לא היו מעלים להן שכר והוזר לשרה שהיה בה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר יֹלא היה הוזר לשרה שהיה בה: גמ' אמר רב כהנא מחלוקת בשש דמר סבר לכם לקליטה ומר סבר לכם לכל צרכיכם אבל בארבעים ושתים דברי הכל היו מעלין להם שכר איל רבא הא דאי (ב) *לכם לכל צרכיכם משמע אלא אמר רבא בחלוקת בארבעים ושתים דמר סבר *יעלידם תתנו כי הנך דנך לקליטה ומר סבר יוצלידם תתנו כי הנך מה הנך לכל צרכיכם אף הני נמי לכל צרכיכם אבל בשש דברי הכל לא היו מעלים להן שכר: חוזר לשרה שהיה בה בי: תנו רבנן *יעשב אל משפחתו ואל ארוזתו אבוהיו ישוב למשפחתו הוא שב [ר"] ואינו שב למה שהחזיק אבותיו דברי רי"מ אומר אף הוא שב למה שהחזיק אבותיו אל ארוזת אבוהיו מאבותיו ובבנולה (ג) אבשהוא אומר ישב לרבות את הרוצח מאי הרוצח מאי ובן בעלה כדתניא *ישב הרוצח אל ארץ אחוזתו לארץ אחוזתו הוא שב ואינו שב למה שהחזיק אבותיו דברי רבי יהודה רי"מ אומר אף הוא שב למה שהחזיק אבותיו: הדרן עלך אלו הן הגולין

ואלו *הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה יאלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט *ממורת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין וממור ואלמנה וגרושה חייבין עליה משם (ב) שני שבטה *גרושה וחלוצה אינו חייב אלא משום אחת בלבד: המבא שאכל את הקדש והבא אל המקדש מבא ואוכל חלב ודם ונותר ופגול ומבא ומעלה ברוץ והאוכל חמץ בפסח והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן המפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה והאוכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים נפרן (ב) כמה יאכל מן המבול ויהא חייב רבי שמעון אומר כל שהוא ובחמים אומרים כזיתו אמר להן רבי שמעון *אי אתם אומרים כזיתו אמר להן רבי שמעון אומר כל שהוא ובחמים שהוא שהוא חייב אמרו לו יפמני שהוא בבריותה אמר להן אף *הטה אוזת בבריותה: גמ' חייבי כריתות וקא תני חייבי מיתות בית דין מני רבי עקיבא היא דתניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין

מעלים היו שכר ללים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר לא היו מעלים להן שכר והוזר לשרה שהיה בה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר יֹלא היה הוזר לשרה שהיה בה: גמ' אמר רב כהנא מחלוקת בשש דמר סבר לכם לקליטה ומר סבר לכם לכל צרכיכם אבל בארבעים ושתים דברי הכל היו מעלין להם שכר איל רבא הא דאי (ב) *לכם לכל צרכיכם משמע אלא אמר רבא בחלוקת בארבעים ושתים דמר סבר *יעלידם תתנו כי הנך דנך לקליטה ומר סבר יוצלידם תתנו כי הנך מה הנך לכל צרכיכם אף הני נמי לכל צרכיכם אבל בשש דברי הכל לא היו מעלים להן שכר: חוזר לשרה שהיה בה בי: תנו רבנן *יעשב אל משפחתו ואל ארוזתו אבוהיו ישוב למשפחתו הוא שב [ר"] ואינו שב למה שהחזיק אבותיו דברי רי"מ אומר אף הוא שב למה שהחזיק אבותיו אל ארוזת אבוהיו מאבותיו ובבנולה (ג) אבשהוא אומר ישב לרבות את הרוצח מאי הרוצח מאי ובן בעלה כדתניא *ישב הרוצח אל ארץ אחוזתו לארץ אחוזתו הוא שב ואינו שב למה שהחזיק אבותיו דברי רבי יהודה רי"מ אומר אף הוא שב למה שהחזיק אבותיו: הדרן עלך אלו הן הגולין

ואלו *הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה יאלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט *ממורת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין וממור ואלמנה וגרושה חייבין עליה משם (ב) שני שבטה *גרושה וחלוצה אינו חייב אלא משום אחת בלבד: המבא שאכל את הקדש והבא אל המקדש מבא ואוכל חלב ודם ונותר ופגול ומבא ומעלה ברוץ והאוכל חמץ בפסח והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן המפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה והאוכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים נפרן (ב) כמה יאכל מן המבול ויהא חייב רבי שמעון אומר כל שהוא ובחמים אומרים כזיתו אמר להן רבי שמעון *אי אתם אומרים כזיתו אמר להן רבי שמעון אומר כל שהוא ובחמים שהוא שהוא חייב אמרו לו יפמני שהוא בבריותה אמר להן אף *הטה אוזת בבריותה: גמ' חייבי כריתות וקא תני חייבי מיתות בית דין מני רבי עקיבא היא דתניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין

ישנו

הדרן עלך אלו הן הגולין

ואלו *הן הלוקין כהן שלא על אחותו כי: הנה ומיהו מחת מתמת זר שאכל תרומה ובעל מום שנכנס לתוך מקדש מום הנכנס לתוך מקדש כהן גדול בגדי כהונה ולקחו אשה בתולה ולא אלמנה ולא גרושה ולא חלוצה ולא זונה ולא חללה ולא נתינה ולא ממזרת אלא בתולה מבני עמיה ולא מבני מדינתה שנאמר *ונגרשה ולקחה לו לו לאשה: גמ' *ונגרשה ולקחה לו לו לאשה: מנלן דתנו רבנן *ונגרשה ולקחה לו לו לאשה: אמר רבי אלעזר אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן אמר רבי שמעון בן יוחאי

הרש גברא בר תשלומין הוא ושעבורא דגר הוא דקא פקע והא איכא פאת דרחמנא אמר ״לא תכלה פאת גוי״ לעני ולגר תעזבם״ (ויקרא כג) אורחם וגו׳ (ז) דמשכחת לה בקיטם ולא קיטמי ביטלו ולא ביטלו *דתנן *מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרים לא הפריש מן העומרים מפריש מן הגרן עד שלא מירח מירח מעשר ונותן לו כדרבי ישמעאל דאמר *אף מפריש מן העיסה ולר׳ ישמעאל נמי משכחת לה דאכל עיסה *אלא ואת ועור אורת אהא אבל אינם לא דהיכא אמרינן על דעת רבים אין לו הפרה לדבר הרשות *אבל לדבר מצוה יש לו הפרה. כי הא *דהוה מקרי ורדקי דהוה משגן בעוקי אדריה רב אחא ואהדרה רבינא דלא משכחת דריקי כוותיה: והאוכל גבולות ושריפות שקצים ורמשים וכו׳: *אמר רב יהודה *דאי מאן דאכל ביניתא דבי ברבא מלקינן לה משום *שרץ השורץ על הארץ *והוא דאכל ביניתא דבי ברבא ונדרתיה רב יהודה *אמר אביי *דאכל פוטיתא לוקה ארבעה נמלה לוקה חמש משום שרץ השורץ על הארץ *ערעה לוקה שש משום *שרץ העוף אמר רב אחאי *המשהה את נקביו עובר משום *לא תשקצו אמר רב ביבי בר אביי *דאי מאן דשדי בקרא דאומנא קא עבר משום *לא תשקצו אמר *רבא בר רב הונא *ריסק תשקה נמלים והבייא אחד דו והשלימן לכותח לוקה ר׳ ה׳ משום בריה ואחד משום כותח נבלה *רבא איך יורגן אפילו שנים והוא רב יוסף אמר *אפילו אחד והוא ולא פליגי הא בדרבי והא בזוטרי: אכל מבל ומעשר ראשון כו׳: אמר רב אכל מבל של מעשר עני לוקה כמאן כי האי תנא דתניא *אמר ר׳ יוסי יכול לא יהא חייב אלא על המבל שלא הורם מעבר כל עיקר הורם כמנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון מעשר עני מנין ת״ל *לא תוכל לאכול בשעריך ושבעו מה להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואבר רחמנא לא תוכל *אמר רב יוסף בתנאי *ר״א אומר אין צריך לקרות את השם על מעשר שני *דאמר ורבא קורא

ואין צריך להפריש. דסיון בקרא עליו שם עלי הכרי ממורח טבל ומבלר המעשרות הוא דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך המעשר דגן ותירוש ויצהר ובכורות בקר וצאן ונדריך אשר תדר ונדבותיך ותרומת ידך אשר תרים ומעשר בקר וצאן ומעשר הגרן אינו אלא מעשר דגן ותירוש ויצהר ומעשר בקר וצאן דכתיב ומעשר הגרן לא הוי

קב: אבל אסור כו' הכא נמי כמשמע בשר נידים ועצמות. וכין ככל צריך שיהא כזית ולא הא דאמרינן דכיון דהוי כזית והוי מקום ממש: **שאין** בו כזית ואכלו כזית פטור. פי' בקונטרס דקסבר דאין אכל מן הדין כשלמים ומיהו לי אינא כזית הוא מחייב כזית דהא מכאן מן הדין דמחייב כזית דהא נמי בשר הוא דקסבר דאין אכל מן הדין כשלמים ומיהו לי אינא כזית הוא מ

צט:

לא במאה. פי' בקונטרס והכי קאמר אין כאן להטלטם כ"ש לא מיסר מלא מאה כו' מיסר לגד לאיסור מוחר ואפילו הכא לא מאה

שהרי הציר [678] שיעורו קרוב למאתים. פי' [670] לרבי יהודה דאמר בסאתיים. כי בסאתיים יש י"ב קבין ובכל קב ד' לוגין ובכל לוג ארבע רביעית [680], דה"ל ט"ז רביעית לכל קב, דה"ל קצ"ב רביעית.

שאני ציר דזיעה בעלמא הוא. פי' [681] שאין איסורו אלא מדבריהם. הה"נ משמע בפ' אין מעמידין [682] דמפלגינן [683] למטבל בגופן, למטבל בצירן, גבי קרבי דגים וכדפרישנא התם בס"ד [684]. ואע"ג דבת"כ [685] דרשינן הטמאין [686] לאסור צירן ורוטבן, אסמכתא בעלמא הוא. משא"כ בצירן של שרצים ונבילות [688]* שהוא מן התורה כדמוכח בבכורות [687] וכדכתבנו לעיל [688]. ויש רוצים ללמוד מכאן שלא אמר ר"י מין במינו במשהו אלא באיסורין של תורה. ונראה דשאני הכא שהאיסור בעצמו הוא גרוע שהוא זיעה בעלמא, וכשם שהתירו במיא דביעי לפי שהוא ולא כלום [689] והכי דייק לישנא בגמרא, וכשם שהקיל בו רבי יוסי [690] לדונו בששה עשר ואף על פי שכל איסורין של דבריהם בס', וכן עיקר.

כבשר בראשי לפתות. פירש"י ז"ל [691] שראש הלפת מתוק מזנבו וטעם הבשר אינו ניכר אלא בשיעור גדול, משא"כ בזנבות הלפתות שטעם הבשר ניכר בהם בשיעור מועט. ויש שפי' [692] בדרך אחרת מפרש"י ז"ל, והוא עיקר. ונראה [693] שהשיעור הזה הוא ס' שכבר פסק ר"נ לעיל [694] גיד הנשה בס' ולא משמע דפליג על מתני'. והא דאמר לעיל [695] כל איסורין שבתורה רואין אותו כאילו האיסור בצל או קפלט, שנ"ט גדול יותר מבשר בראשי לפתות [695]*, י"ל דקסבר דשאני גיד הנשה שטעמו מועט, ואפילו למ"ד [696] יש בגידין בנ"ט, אבל שאר איסורים בעי טפי, ופליג אפסקא דרבא דלעיל [694] ולשאר אמוראי דאמרי כל איסורין שבתורה בס'. ולית הלכתא כר"י אלא כרבא ושאר אמוראי [697]. ומיהו בי"נ ואיסור ע"א וכן בטבל וכל דבר שיש לו מתירין קיי"ל דכולן במינן במשהו ושלא במינן בנ"ט [698], וההיא דחמירא דחיטי וחמירא דשערי שבפ' השוכר [699], מיירי שהוא של טבל, וכדבריהם בדוכתי' [700] לדעת הגאונים ז"ל שהוא העיקר. ואין הלכה כר"י דאמר [701] כל איסורין שבתורה במשהו, דר"י יחידאה הוא וכולה שמעתין פליגי עליה וזה ברור [702]. ואין לפקפק על הראי' שהביא ר"ת ז"ל [703] שכולן תשובתן בצידן.

678 לפנינו: ציר. 679 כ"פ רש"י בד"ה רביעית. 680 צ"ל: רביעיות וכן בהמשך. 681 כ"כ התוס' בד"ה שאני וכ"ה בתוס' הרא"ש ובתי' הרמב"ן והרשב"א. ועיי' בנוב"י מהדו"ק יו"ד סי' כו ובבאר יצחק יו"ד סי' יג. 682 ע"ז מ, א. 683 יש להוסיף: בין. 684 כ"ה בתי' רבינו לע"ז שם לט, ב ד"ה וטרית. 685 פ' שמיני ב, יב. רבינו לא דק הכא. דבתו"כ דרשינן לה לגבי שרצים מ„הטמאים" לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהם. וכ' רבינו לעיל צח, ב סד"ה רבא דהיא דרשה גמורה מדאורייתא וכ"ה בתי' לע"ז סז, ב סד"ה אסור. אלא כוונת רבינו למה שדרשו שם בתו"כ ג, ח עה"פ הנאמר בדגים „שקץ הם לכם" (ויקרא יא, י) — לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהם. ואין זו אלא אסמכתא בעלמא והוי מדרבנן. וכ"ה בתוס' ד"ה שאני ובתי' הרמב"ן שכ' להוכיח זאת מ„שקץ" הנא' בדגים. וכ"כ רבינו לקמן קיג, א בד"ה והא. וכן בתי' לע"ז לט, ב ד"ה וטרית לא דק רבינו וכ' דהא דתניא בתו"כ „וזה לכם הטמא" לרבות צירן ורוטבן הוי מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא. ופסוק זה אף הוא נאמר (ויקרא יא, כט) גבי שרצים דהוו מדאורייתא. ובתו"כ כלל לא דרשו מפסוק זה לרבות צירן וכו' אלא מהאמור שם בפסוק לא „הטמאים", או מ„שקץ הם לכם" האמור גבי דגים. 686 ויקרא יא, לא. 686* עיי' לקמן קיב, ב במש"כ רבינו בד"ה רב מרי רבא. 689 לעיל צז, ב. וראה מש"כ רבינו שם בד"ה למימרא. 690 תרומות פ"ח מ"י, הו"כ פ' שמיני ג, ט. 691 בד"ה בראשי. 692 בשאילתות דראח"ג פ' וישלח ריש שאי' כד ובבה"ג (ד' ורשא) סי' סז (מהד' הילדסהיימר עמ' 563) פי' דראשי לפתות מריר טפי ולא ידיע טעמייהו ולכן טעם הגיד מורגש בהם. ועיי' בהעמק שאלה שם אות ג שכ' דזה כפי' התוס' ד"ה בראשי שכ' דראשי לפתות הם השרשים שבקרקע ומשו"ה הם מרים. 693 כ"כ התוס' לעיל צז, ב ד"ה כל וכ"ה בר"ן שם. ועיי' בבית הבחירה לעיל צו, ב שלא כ"כ. 694 צז, ב. 695 שם. 695* כ"ה בתוס' שם וכ"כ רבינו שם ד"ה כאילו. 696 עיי' לעיל פט, ב. 697 כ"כ התוס' לעיל צז, ב ד"ה כל וכ"פ הרמב"ם בפט"ו מהל' מאכ"א הי"ז וכ"ה בשו"ע יו"ד סי' צח, ס"א. 698 עיי' במש"כ רבינו לעיל ע"א ד"ה לאו ובהע' 645. 699 ע"ז סו, א. 700 שם ד"ה חמירא. וכ"כ רבינו לעיל צז, ב ד"ה מין במינו. 701 לקמן קט, א, והכוונה למב"מ. 702 כ"פ ר"ת בתוס' לעיל צז, א ד"ה אמר וכ"ה בפסחים ל, א תוד"ה אמר וכ"ה בס' הישר (מהד' שלזינגר) סי' תעא וכ"פ הרמב"ם בפט"ו מהל' מאכ"א ה"א וכ"כ הרא"ש בפירקין סל"א וסל"ז, וכ"ה בתוה"ב ב"ד ש"א יב, ב וכ"ה בר"ן ובשו"ע יו"ד סי' צח, ס"ב. 703 שם.

מהדורא קמא

מתני' [704]. גיד הנשה שנתבשל עם הגידין בזמן שמכירו בנ"ט. פי' [705] מסלקו והשאר בנ"ט דקסבר יש בגידין בנ"ט.

ואם [706] אינו מכירו כולן אסורות [707] והרוטב בנ"ט. פי' דאע"ג דברי' לא בטיל כדאיתא בגמרא, טעם שלו בטל בס'. וכן לכל הדברים האוסרין בכ"ש, טעמא דידהו בנ"ט, אפילו הם עצמן אם נתפצעו או נחתכו עד שבטלו חשיבתן אין אוסרין אלא בשיעורן, וכדבעי' למימר לקמן [708].

גמ'. וליבטול ברובא. פי' [709] האי לישנא בכל דוכתא רובא ממש קאמר דהיינו חד בתרי. וזה ראיה למה שכתבנו למעלה [710] דכל שהוא יבש ביבש ולא יהיב טעמא בטיל חד בתרי ואפי' מדרבנן. ולהכי פרכי' הכא אמאי כולן אסורות, אדרבה ליבטל חד בתרי כיון דלא מנכר. ואע"ג דנתבשלו ביחד וקסבר האי תנא דיש בגידין בנ"ט, מ"מ דיוקא דמתני' נקט', כיון דגבי רוטב תני והרוטב בנ"ט, וגבי גידין תני סתמא כולן אסורות, משמע אפי' היכא דליכא טעמא קאמר דכולן אסורות וכו' ומ"ה פרכינן כיון דליכא טעמא ליבטל חד בתרי [711].

[ק, א] ופרקינן ברי' שאני. פי' [712] גיד הנשה ברי' הוא, וכל שהוא ברי' כשם שחשוב לענין מלקות שלוקין עליו בכ"ש [713], כך חשוב לענין איסור שאוסר בכ"ש במינו. ואיכא דקשיא ליה [714] מהא דאמרי' בזבחים [715] בשור הנסקל שנתערב בשוורים אחרים אפי' באלף [716] כולן ימותו, ופרישנא טעמי' [717] משום דבעלי חיים לא בטילי, הא לאו הכי בטיל, ואמאי והא ברי' הוא. וי"ל [718] דלא מקרי ברי' אלא כל שאסור דדבר אחד הוא. וכוונתו דברי' מקרי שברייתה וצורתה גרמה האיסור. שכך אסרתה תורה כגון נמלה, ולא שנא אם נאסרה בתחילת יצירתה או לאחר מכן, אבל בצפורי מצורע ושור הנסקל שקבלו איסוריהם מחמת דבר אחר ולא עקב ברייתן וצורתן הראשונה ל"ח ברי'. וכ"ה בחוו"ד סי' ק סק"ה שכ' להוכיח כן מד' הרשב"א. והוסיף להביא ראי' מהא דאי' במכות סז, ב אכל פוטיתא לוקה ד, גמלה לוקה ה, וכ' בסהמ"צ להרמב"ם ל"ת קעט דאיירי בתולעים שנאסרו רק לאחר שפירשו, ואעפ"כ מבואר בגמ' שם דא"צ כזית ולוקה משום ברי'. משמע דא"צ שיהא אסור מתחילת ברייתו, ואם אסור מחמת עצמו מיקרי ברי'. וסיים שזו ראי' שאין עלי' תשובה. ובשו"ת חלקת יואב יו"ד סי' יט כ' דד' החוו"ד נכונים והביא לו ראי' מס' האשכול שכ' בח"ג, הל' תערובת איסור סי' כט דברי' מקרי דבר ש„אין איסורו בא במקרה אלא בסדר הבריאה", משמע דאין ההקפדה על תחילת ברייתו, אלא על איסור הבא מגופו. וכ' שם החלק"י דלכן אין בכור מיקרי ברי' דקדושתו אינה באה מגופו, אלא ע"י גגיעת הרחם המקדשו. ובזה יישב קו' האחרונים (ראה תורעק"א למכות פ"ג אות יג, פלתי שם, ראש יוסף ועוד) ע"ד התוס' לעיל צו, א ד"ה מאי שכ' דחיטה של תרומה ל"ח ברי' שלא נולד האיסור עמה ומותר עד שימרח. ולכן בטלה בק"א לר"ש. וק' הרי ר"ש חשיב חיטה של טבל לברי' שאינה בטילה. והרי ל"ח טבל לפני מירוח. ותי' שם דטבל מירוחו הוא סדר הבריאה בכל החיטים, משא"כ בתרומה שבאה רק ע"י קדושת פיו והי' יכול להפריש חיטים אחרות ולכן ל"ח ברי'. ועיי' בזה משכ' הרש"ש בד' התוס' שם. והאמת שגם בבית הבחירה שם הרכיב הדברים

704 לפנינו מש' זו היא הסיפא של קודמתה ומופיעה יחד עמה בדף צו, ב. אולם במשניות היא מחולקת לשתי משניות. וכ"ה ברי"ף, בראה"ה ובראה"ש כגי' רבינו. 705 כ"ה בחי' הרא"ה. 706 לפנינו: ואם לאו. 707 לפנינו: אסורין. 708 סד"ה ופרקינן. 709 כ"ה בחי' הרא"ה והרשב"א ובראה"ש ובר"ן דלא כהראב"ד. 170 צט, א ד"ה לאו. 711 כ"ז בחי' הרא"ה. 712 כ"ה בחי' הרא"ה. 713 מכות יג, א. 714 כן הק' בחי' הרשב"א. 715 ע, ב. 716 לפנינו שם: אחת בריבוא. 717 שם, עג, א. 718 כ"מ מרש"י לקמן קב, ב ד"ה טמאה וכ"ה בחי' הרמב"ן, הרא"ה והרשב"א וכ"ה בתוה"ב ב"ד ש"א יד, א וכ"ה בבית הבחירה לעיל צז, א ד"ה היה האיסור ברי' וכ"כ רבינו בחי' למכות יז, א ד"ה ורבנן. ועיי' בפלתי יו"ד סי' ק סק"ד שהעלה דמלש' הרשב"א דברי' לא מיקרי אלא דבר „האסור מתחילת ברייתו", יש ללמוד דין חדש. והוא, דתולעים המתהווים בעיפושי הפירות דקיי"ל דאינם אסורים עד שפירשו, כמבואר לעיל סז, ב לא חשיבי ברי', דכיון דאינם אסורים מתחילת ברייתן. ורק לדעת הרא"ש דאין איסור ברי' תלוי בתחילת ברייתו, חשיבי ברי', אבל להרשב"א ל"ח ברי' ובטלים. ובשו"ת טור האבן סי' כו חלק עליו והוכיח מלש' הרשב"א דדבר האסור מתחילת ברייתו, כוונתו לדבר האסור מחמת עצמו ולא מחמת דבר אחר. דזה לש' הרשב"א בתוה"ב שם: „ואיזו בריה שאינה בטלה דוקא שאיסורה מחמת עצמה כגון נמלה או גיד וכיו"ב שאסורין מצד עצמן מתחילת ברייתן, אבל בריה מותרת אלא שקיבלה איסור מחמת דבר אחר כגון שור הנסקל וכו' אין זו בריה שאינה בטלה". הרי שהרשב"א החל דבריו בדבר האסור מחמת עצמו וסיים: „שאסורין מצד עצמן מתחילת ברייתן" משמע

רבינו נסים גיר הנשה פרק שביעי חולין

6

רבינו נסים גיד הנשה פרק שביעי חולין

רבינו נסים כל הבשר פרק שמיני חולין

(7)

אסיק מרן אמר רב מנני אמר מר' מכאיעינו ניהליה: ומ"ל לא אמר מר

צו: גיד הנשה פרק שביעי חולין

ורבי יהודה אומר כל שאוכל בכל שאוכל אינו אוכל דבי אית ביה ארבעה ותרמשה זיתים ואכל חד בזית מחויב ורבי יהודה אומר אינו אוכל אלא שעל כף הדרך ור' יהודה אומר אינו אוכל אלא שעל כף הדרך ור' יהודה אומר אינו אוכל אלא שעל כף הדרך ור'

דברי חכמים

מערבי יום טוב

דברי חבורות

מערבי יום טוב

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

קורא ואין צריך להפריש. דכמון עקרא עליו לא הכרי מתורה עכל ומאר המעשרות הוא צריך להפריש על כרמן כפי שצריך להפריש מעשר לפנות ומעשר ולעיתה לכמן שפיה נמיתה לוים ומעשר אינו צריך להעלותו לירושלים ולאכלה רבנן סברי דראי הוא טבל. לכיך פפקיו צריך לאוקמה מתי פפק מעכל לא נתשרו. דמתמה הוא לון לן ליסור מלכה אלא גזל עניים ואיתו לגבל עניים לן מיחב. אפרושי מפריש לה. דמקמיי מיקלים מי דמעשר לאמון לא מפרש דמכר מי מפרשינן לה בעינא לאפרושי מרומה מעשר מיהה שהוא נמיתה ומעמה לכמן ומעשר אמי מי מי מפרשינן לה בעינן לפוקמה ומיקלים בירוסלים: מחלוקת בחטה. מסיק אחא. שאם יגמר עליו עוד פיקוחים: ר' שמעון כל המאומרן בן המעשרי חכמים לדי מיתה: אבל לדבר מצוה. כגון בן לקיש מתלוקת בחטה. מסיק אחא. שאם יגמר עליו עוד פיקוחים: ביניתיה דבי ברבא. תוקעה המגלה בכרוכן מקוקין ולא"ל: אבל פוטשתה. גלע ערן המיס: לוקה ארבעה. אמי לאון כתוכן בארן המיס אמר מתוכה לכאים מתוכה (ויקרא ס) ומחר מתוכה מוכה (ויקרא יב) וכן לאון כתוכן בארן מתם ולא אמרו אמר אמי: ומקשקש לה אמר אמי: ומקשקש לה אמר אמי: ומקשקש לה

הלכות ומנהגים

שבת

הלכות שבת

שבת

הלכות שבת

הלכות שבת

**הלכות

הלכות אבל

(פ"ד)

אמר לו: אם אינו מוחל לי אל תוחל לו, ואם אינו מוחל לי אל תוחל לו, ואם אינו מוחל לי אל תוחל לו, הרי זה אכזרי ואינו מרחם, ואינו מוחל לבריות, ראוי לו שיבא אחר ויבקש מחילה מן הראשון, ואם לא מחל לו אל יקבל עליו אכזריותו, אבל י

הלכות אבל

[1] **אבל** [2] **אבל** [3] **אבל** [4] **אבל** [5] **אבל** [6] **אבל** [7] **אבל** [8] **אבל** [9] **אבל** [10] **אבל** [11] **אבל** [12] **אבל** [13] **אבל** [14] **אבל** [15] **אבל** [16] **אבל** [17] **אבל** [18] **אבל** [19] **אבל** [20] **אבל** [21] **אבל** [22] **אבל** [23] **אבל** [24] **אבל** [25] **אבל** [26] **אבל** [27] **אבל** [28] **אבל** [29] **אבל** [30] **אבל** [31] **אבל** [32] **אבל** [33] **אבל** [34] **אבל** [35] **אבל** [36] **אבל** [37] **אבל** [38] **אבל** [39] **אבל** [40] **אבל** [41] **אבל** [42] **אבל** [43] **אבל** [44] **אבל** [45] **אבל** [46] **אבל** [47] **אבל** [48] **אבל** [49] **אבל** [50] **אבל** [51] **אבל** [52] **אבל** [53] **אבל** [54] **אבל** [55] **אבל** [56] **אבל** [57] **אבל** [58] **אבל** [59] **אבל** [60] **אבל** [61] **אבל** [62] **אבל** [63] **אבל** [64] **אבל** [65] **אבל** [66] **אבל** [67] **אבל** [68] **אבל** [69] **אבל** [70] **אבל** [71] **אבל** [72] **אבל** [73] **אבל** [74] **אבל** [75] **אבל** [76] **אבל** [77] **אבל** [78] **אבל** [79] **אבל** [80] **אבל** [81] **אבל** [82] **אבל** [83] **אבל** [84] **אבל** [85] **אבל** [86] **אבל** [87] **אבל** [88] **אבל** [89] **אבל** [90] **אבל** [91] **אבל** [92] **אבל** [93] **אבל** [94] **אבל** [95] **אבל** [96] **אבל** [97] **אבל** [98] **אבל** [99] **אבל** [100] **אבל** [101] **אבל** [102] **אבל** [103] **אבל** [104] **אבל** [105] **אבל** [106] **אבל** [107] **אבל** [108] **אבל** [109] **אבל** [110] **אבל** [111] **אבל** [112] **אבל** [113] **אבל** [114] **אבל** [115] **אבל** [116] **אבל** [117] **אבל** [118] **אבל** [119] **אבל** [120] **אבל** [121] **אבל** [122] **אבל** [123] **אבל** [124] **אבל** [125] **אבל** [126] **אבל** [127] **אבל** [128] **אבל** [129] **אבל** [130] **אבל** [131] **אבל** [132] **אבל** [133] **אבל** [134] **אבל** [135] **אבל** [136] **אבל** [137] **אבל** [138] **אבל** [139] **אבל** [140] **אבל** [141] **אבל** [142] **אבל** [143] **אבל** [144] **אבל** [145] **אבל** [146] **אבל** [147] **אבל** [148] **אבל** [149] **אבל** [150] **אבל** [151] **אבל** [152] **אבל** [153] **אבל** [154] **אבל** [155] **אבל** [156] **אבל** [157] **אבל** [158] **אבל** [159] **אבל** [160] **אבל** [161] **אבל** [162] **אבל** [163] **אבל** [164] **אבל** [165] **אבל** [166] **אבל** [167] **אבל** [168] **אבל** [169] **אבל** [170] **אבל** [171] **אבל** [172] **אבל** [173] **אבל** [174] **אבל** [175] **אבל** [176] **אבל** [177] **אבל** [178] **אבל** [179] **אבל** [180] **אבל** [181] **אבל** [182] **אבל** [183] **אבל** [184] **אבל** [185] **אבל** [186] **אבל** [187] **אבל** [188] **אבל** [189] **אבל** [190] **אבל** [191] **אבל** [192] **אבל** [193] **אבל** [194] **אבל** [195] **אבל** [196] **אבל** [197] **אבל** [198] **אבל** [199] **אבל** [200] **אבל** [201] **אבל** [202] **אבל** [203] **אבל** [204] **אבל** [205] **אבל** [206] **אבל** [207] **אבל** [208] **אבל** [209] **אבל** [210] **אבל** [211] **אבל** [212] **אבל** [213] **אבל** [214] **אבל** [215] **אבל** [216] **אבל** [217] **אבל** [218] **אבל** [219] **אבל** [220] **אבל** [221] **אבל** [222] **אבל** [223] **אבל** [224] **אבל** [225] **אבל** [226] **אבל** [227] **אבל** [228] **אבל** [229] **אבל** [230] **אבל** [231] **אבל** [232] **אבל** [233] **אבל** [234] **אבל** [235] **אבל** [236] **אבל** [237] **אבל** [238] **אבל** [239] **אבל** [240] **אבל** [241] **אבל** [242] **אבל** [243] **אבל** [244] **אבל** [245] **אבל** [246] **אבל** [247] **אבל** [248] **אבל** [249] **אבל** [250] **אבל** [251] **אבל** [252] **אבל** [253] **אבל** [254] **אבל** [255] **אבל** [256] **אבל** [257] **אבל** [258] **אבל** [259] **אבל** [260] **אבל** [261] **אבל** [262] **אבל** [263] **אבל** [264] **אבל** [265] **אבל** [266] **אבל** [267] **אבל** [268] **אבל** [269] **אבל** [270] **אבל** [271] **אבל** [272] **אבל** [273] **אבל** [274] **אבל** [275] **אבל** [276] **אבל** [277] **אבל** [278] **אבל** [279] **אבל** [280] **אבל** [281] **אבל** [282] **אבל** [283] **אבל** [284] **אבל** [285] **אבל** [286] **אבל** [287] **אבל** [288] **אבל** [289] **אבל** [290] **אבל** [291] **אבל** [292] **אבל** [293] **אבל** [294] **אבל** [295] **אבל** [296] **אבל** [297] **אבל** [298] **אבל** [299] **אבל** [300] **אבל** [301] **אבל** [302] **אבל** [303] **אבל** [304] **אבל** [305] **אבל** [306] **אבל** [307] **אבל** [308] **אבל** [309] **אבל** [310] **אבל** [311] **אבל** [312] **אבל** [313] **אבל** [314] **אבל** [315] **אבל** [316] **אבל** [317] **אבל** [318] **אבל** [319] **אבל** [320] **אבל** [321] **אבל** [322] **אבל** [323] **אבל** [324] **אבל** [325] **אבל** [326] **אבל** [327] **אבל** [328] **אבל** [329] **אבל** [330] **אבל** [331] **אבל** [332] **אבל** [333] **אבל** [334] **אבל** [335] **אבל** [336] **אבל** [337] **אבל** [338] **אבל** [339] **אבל** [340] **אבל** [341] **אבל** [342] **אבל** [343] **אבל** [344] **אבל** [345] **אבל** [346] **אבל** [347] **אבל** [348] **אבל** [349] **אבל** [350] **אבל** [351] **אבל** [352] **אבל** [353] **אבל** [354] **אבל** [355] **אבל** [356] **אבל** [357] **אבל** [358] **אבל** [359] **אבל** [360] **אבל** [361] **אבל** [362] **אבל** [363] **אבל** [364] **אבל** [365] **אבל** [366] **אבל** [367] **אבל** [368] **אבל** [369] **אבל** [370] **אבל** [371] **אבל** [372] **אבל** [373] **אבל** [374] **אבל** [375] **אבל** [376] **אבל** [377] **אבל** [378] **אבל** [379] **אבל** [380] **אבל** [381] **אבל** [382] **אבל** [383] **אבל** [384] **אבל** [385] **אבל** [386] **אבל** [387] **אבל** [388] **אבל** [389] **אבל** [390] **אבל** [391] **אבל** [392] **אבל** [393] **אבל** [394] **אבל** [395] **אבל** [396] **אבל** [397] **אבל** [398] **אבל** [399] **אבל** [400] **אבל** [401] **אבל** [402] **אבל** [403] **אבל** [404] **אבל** [405] **אבל** [406] **אבל** [407] **אבל** [408] **אבל** [409] **אבל** [410] **אבל** [411] **אבל** [412] **אבל** [413] **אבל** [414] **אבל** [415] **אבל** [416] **אבל** [417] **אבל** [418] **אבל** [419] **אבל** [420] **אבל** [421] **אבל** [422] **אבל** [423] **אבל** [424] **אבל** [425] **אבל** [426] **אבל** [427] **אבל** [428] **אבל** [429] **אבל** [430] **אבל** [431] **אבל** [432] **אבל** [433] **אבל** [434] **אבל** [435] **אבל** [436] **אבל** [437] **אבל** [438] **אבל** [439] **אבל** [440] **אבל** [441] **אבל** [442] **אבל** [443] **אבל** [444] **אבל** [445] **אבל** [446] **אבל** [447] **אבל** [448] **אבל** [449] **אבל** [450] **אבל** [451] **אבל** [452] **אבל** [453] **אבל** [454] **אבל** [455] **אבל** [456] **אבל** [457] **אבל** [458] **אבל** [459] **אבל** [460] **אבל** [461] **אבל** [462] **אבל** [463] **אבל** [464] **אבל** [465] **אבל** [466] **אבל** [467] **אבל** [468] **אבל** [469] **אבל** [470] **אבל** [471] **אבל** [472] **אבל** [473] **אבל** [474] **אבל** [475] **אבל** [476] **אבל** [477] **אבל** [478] **אבל** [479] **אבל** [480] **אבל** [481] **אבל** [482] **אבל** [483] **אבל** [484] **אבל** [485] **אבל** [486] **אבל** [487] **אבל** [488] **אבל** [489] **אבל** [490] **אבל** [491] **אבל** [492] **אבל** [493] **אבל** [494] **אבל** [495] **אבל** [496] **אבל** [497] **אבל** [498] **אבל** [499] **אבל** [500] **אבל** [501] **אבל** [502] **אבל** [503] **אבל** [504] **אבל** [505] **אבל** [506] **אבל** [507] **אבל** [508] **אבל** [509] **אבל** [510] **אבל** [511] **אבל** [512] **אבל** [513] **אבל** [514] **אבל** [515] **אבל** [516] **אבל** [517] **אבל** [518] **אבל** [519] **אבל** [520] **אבל** [521] **אבל** [522] **אבל** [523] **אבל** [524] **אבל** [525] **אבל** [526] **אבל** [527] **אבל** [528] **אבל** [529] **אבל** [530] **אבל** [531] **אבל** [532] **אבל** [533] **אבל** [534] **אבל** [535] **אבל** [536] **אבל** [537] **אבל** [538] **אבל** [539] **אבל** [540] **אבל** [541] **אבל** [542] **אבל** [543] **אבל** [544] **אבל** [545] **אבל** [546] **אבל** [547] **אבל** [548] **אבל** [549] **אבל** [550] **אבל** [551] **אבל** [552] **אבל** [553] **אבל** [554] **אבל** [555] **אבל** [556] **אבל** [557] **אבל** [558] **אבל** [559] **אבל** [560] **אבל** [561] **אבל** [562] **אבל** [563] **אבל** [564] **אבל** [565] **אבל** [566] **אבל** [567] **אבל** [568] **אבל** [569] **אבל** [570] **אבל** [571] **אבל** [572] **אבל** [573] **אבל** [574] **אבל** [575] **אבל** [576] **אבל** [577] **אבל** [578] **אבל** [579] **אבל** [580] **אבל** [581] **אבל** [582] **אבל** [583] **אבל** [584] **אבל** [585] **אבל** [586] **אבל** [587] **אבל** [588] **אבל** [589] **אבל** [590] **אבל** [591] **אבל** [592] **אבל** [593] **אבל** [594] **אבל** [595] **אבל** [596] **אבל** [597] **אבל** [598] **אבל** [599] **אבל** [600] **אבל** [601] **אבל** [602] **אבל** [603] **אבל** [604] **אבל** [605] **אבל** [606] **אבל** [607] **אבל** [608] **אבל** [609] **אבל** [610] **אבל** [611] **אבל** [612] **אבל** [613] **אבל** [614] **אבל** [615] **אבל** [616] **אבל** [617] **אבל** [618] **אבל** [619] **אבל** [620] **אבל** [621] **אבל** [622] **אבל** [623] **אבל** [624] **אבל** [625] **אבל** [626] **אבל** [627] **אבל** [628] **אבל** [629] **אבל** [630] **אבל** [631] **אבל** [632] **אבל** [633] **אבל** [634] **אבל** [635] **אבל** [636] **אבל** [637] **אבל** [638] **אבל** [639] **אבל** [640] **אבל** [641] **אבל** [642] **אבל** [643] **אבל** [644] **אבל** [645] **אבל** [646] **אבל** [647] **אבל** [648] **אבל** [649] **אבל** [650] **אבל** [651] **אבל** [652] **אבל** [653] **אבל** [654] **אבל** [655] **אבל** [656] **אבל** [657] **אבל** [658] **אבל** [659] **אבל** [660] **אבל** [661] **אבל** [662] **אבל** [663] **אבל** [664] **אבל** [665] **אבל** [666] **אבל** [667] **אבל** [668] **אבל** [669] **אבל** [670] **אבל** [671] **אבל** [672] **אבל** [673] **אבל** [674] **אבל** [675] **אבל** [676] **אבל** [677] **אבל** [678] **אבל** [679] **אבל** [680] **אבל** [681] **אבל** [682] **אבל** [683] **אבל** [684] **אבל** [685] **אבל** [686] **אבל** [687] **אבל** [688] **אבל** [689] **אבל** [690] **אבל** [691] **אבל** [692] **אבל** [693] **אבל** [694] **אבל** [695] **אבל** [696] **אבל** [697] **אבל** [698] **אבל** [699] **אבל** [700] **אבל** [701] **אבל** [702] **אבל** [703] **אבל** [704] **אבל** [705] **אבל** [706] **אבל** [707] **אבל** [708] **אבל** [709] **אבל** [710] **אבל** [711] **אבל** [712] **אבל** [713] **אבל** [714] **אבל** [715] **אבל** [716] **אבל** [717] **אבל** [718] **אבל** [719] **אבל** [720] **אבל** [721] **אבל** [722] **אבל** [723] **אבל** [724] **אבל** [725] **אבל** [726] **אבל** [727] **אבל** [728] **אבל** [729] **אבל** [730] **אבל** [731] **אבל** [732] **אבל** [733] **אבל** [734] **אבל** [735] **אבל** [736] **אבל** [737] **אבל** [738] **אבל** [739] **אבל** [740] **אבל** [741] **אבל** [742] **אבל** [743] **אבל** [744] **אבל** [745] **אבל** [746] **אבל** [747] **אבל** [748] **אבל** [749] **אבל** [750] **אבל** [751] **אבל** [752] **אבל** [753] **אבל** [754] **אבל** [755] **אבל** [756] **אבל** [757] **אבל** [758] **אבל** [759] **אבל** [760] **אבל** [761] **אבל** [762] **אבל** [763] **אבל** [764] **אבל** [765] **אבל** [766] **אבל** [767] **אבל** [768] **אבל** [769] **אבל** [770] **אבל** [771] **אבל** [772] **אבל** [773] **אבל** [774] **אבל** [775] **אבל** [776] **אבל** [777] **אבל** [778] **אבל** [779] **אבל** [780] **אבל** [781] **אבל** [782] **אבל** [783] **אבל** [784] **אבל** [785] **אבל** [786] **אבל** [787] **אבל** [788] **אבל** [789] **אבל** [790] **אבל** [791] **אבל** [792] **אבל** [793] **אבל** [794] **אבל** [795] **אבל** [796] **אבל** [797] **אבל** [798] **אבל** [799] **אבל** [800] **אבל** [801] **אבל** [802] **אבל** [803] **אבל** [804] **אבל** [805] **אבל** [806] **אבל** [807] **אבל** [808] **אבל** [809] **אבל** [810] **אבל** [811] **אבל** [812] **אבל** [813] **אבל** [814] **אבל** [815] **אבל** [816] **אבל** [817] **אבל** [818] **אבל** [819] **אבל** [820] **אבל** [821] **אבל** [822] **אבל** [823] **אבל** [824] **אבל** [825] **אבל** [826] **אבל** [827] **אבל** [828] **אבל** [829] **אבל** [830] **אבל** [831] **אבל** [832] **אבל** [833] **אבל** [834] **אבל** [835] **אבל** [836] **אבל** [837] **אבל** [838] **אבל** [839] **אבל** [840] **אבל** [841] **אבל** [842] **אבל** [843] **אבל** [844] **אבל** [845] **אבל** [846] **אבל** [847] **אבל** [848] **אבל** [849] **אבל** [850] **אבל** [851] **אבל** [852] **אבל** [853] **אבל** [854] **אבל** [855] **אבל** [856] **אבל** [857] **אבל** [858] **אבל** [859] **אבל** [860] **אבל** [861] **אבל** [862] **אבל** [863] **אבל** [864] **אבל** [865] **אבל** [866] **אבל** [867] **אבל** [868] **אבל** [869] **אבל** [870] **אבל** [871] **אבל** [872] **אבל** [873] **אבל** [874] **אבל** [875] **אבל** [876] **אבל** [877] **אבל** [878] **אבל** [879] **אבל** [880] **אבל** [881] **אבל** [882] **אבל** [883] **אבל** [884] **אבל** [885] **אבל** [886] **אבל** [887] **אבל** [888] **אבל** [889] **אבל** [890] **אבל** [891] **אבל** [892] **אבל** [893] **אבל** [894] **אבל** [895] **אבל** [896] **אבל** [897] **אבל** [898] **אבל** [899] **אבל** [900] **אבל** [901] **אבל** [902] **אבל** [903] **אבל** [904] **אבל** [905] **אבל** [906] **אבל** [907] **אבל** [908] **אבל** [909] **אבל** [910] **אבל** [911] **אבל** [912] **אבל** [913] **אבל** [914] **אבל** [915] **אבל** [916] **אבל** [917] **אבל** [918] **אבל** [919] **אבל** [920] **אבל** [921] **אבל** [922] **אבל** [923] **אבל** [924] **אבל** [925] **אבל** [926] **אבל** [927] **אבל** [928] **אבל** [929] **אבל** [930] **אבל** [931] **אבל** [932] **אבל** [933] **אבל** [934] **אבל** [935] **אבל** [936] **אבל** [937] **אבל** [938] **אבל** [939] **אבל** [940] **אבל** [941] **אבל** [942] **אבל** [943] **אבל** [944] **אבל** [945] **אבל** [946] **אבל** [947] **אבל** [948] **אבל** [949] **אבל** [950] **אבל** [951] **אבל** [952] **אבל** [953] **אבל** [954] **אבל** [955] **אבל** [956] **אבל** [957] **אבל** [958] **אבל** [959] **אבל** [960] **אבל** [961] **אבל** [962] **אבל** [963] **אבל** [964] **אבל** [965] **אבל** [966] **אבל** [967] **אבל** [968] **אבל** [969] **אבל** [970] **אבל** [971] **אבל** [972] **אבל** [973] **אבל** [974] **אבל** [975] **אבל** [976] **אבל** [977] **אבל** [978] **אבל** [979] **אבל** [980] **אבל** [981] **אבל** [982] **אבל** [983] **אבל** [984] **אבל** [985] **אבל** [986] **אבל** [987] **אבל** [988] **אבל** [989] **אבל** [990] **אבל** [991] **אבל** [992] **אבל** [993] **אבל** [994] **אבל** [995] **אבל** [996] **אבל** [997] **אבל** [998] **אבל** [999] **אבל** [1000] **אבל**

הנשיא בן־צבי לדבר לעם בשם ישראל

הנשיא בן־צבי לדבר לעם בשם ישראל

ירושלים, ערב שבת, ב' אייר תש"ד

ירושלים, ערב שבת, ב' אייר תש"ד

ירושלים, ערב שבת, ב' אייר תש"ד

מסורת השס"ם

תדע לך. שהוא כן דבכבש הטמא בתחילה אוסרין אפי' מי הכבש אלו להטהור שבכבש אח"כ בהן הא תניין במתני' דלעיל או שבכבשן במי תרומה אסור ומ"מ לאו משום דבשבכבשן זה אחר זה אסור הוא דהרי מי תרומה לא נאסרו אלא בשביל שבכבש בהן התרומה ואוסרין את זיתי המולין שבכבשו בהן אח"כ:

כל גרב שמחזיק סאתים. ומפרש כמה הוא סאתה עבדא וכו' וכמה ליטרא מאה זוין כל"ל שהמה מאה זוז ממלא כל זין והוא משקל עשרה זוז והוא אחד מתתק"ם מהסאתים כדפריטית במתני': הורי ר' יוסי בר' בון בעבברא. שנפל למקום שטעמו משבית והורי שלינו אוסר עד חד לאלף: ר' אבהו בשם ר' יוסי ב"ח. לפרש דברי ר' יהודה במתני' דה"ק רביעית ליר של דג טמא אוסר עד בסאתים של הטהור: והלא אין ליר דג טמא מליר. כלומר משום דהלא אין דג טמא עושה ליר ומור ואין לירו נחשב כמו ליר דעלמא הלכך היקל בו ר' יהודה דלא בעי אחד מתתק"ם כהת"ק: משבית יתה. להרביעית בסאתים והוא קרוב לאחד ממאתים כדפריטית במתני' לפי שבסאתים יש ק"ב רביעיות הלוג: ר' חלף. מפרש להא דר' יהודה דלאו רובע ליר בסאתים ליר אלא רובע ליר בסאתים של הדגים טהורים עם הליר וזהו לקולא שהדגים מלטרפין ואם יש סאתים נגד רביעית הליר טמא בטל הוא: והורי כן. כר' יהודה וכדמפרש ר' חלף לקולא: ומני כן. דתניגן להקל בגזונא דמתני' לחכיא בד"א וכו': שמוסר לעשות בסדר הזה. כלומר אם שולה מן הגרב לחשון ומניח הכל לפניו אז כסדר הזה הוא המוסר לעשות כמו שכתוב במתני' אבל אם לא היה שולה הכל ומניח לפניו אלא שולה לחשון לאכול ומניח השאר לאחריו כלומר לאחר זמן אפילו יותר מכסדר הזה השמו במתני' מותר לפי שהוא דבר מרובה ואין אוסרין מספק את המרובה: על ידי עילה. כלומר אפי' ע"י עילה כל דהוא שטוכל לתלות התיתר תולין בה שלא לאסור את המרובה כהאי עובדא דלקמיה: גבונתא איקלקלת. ובפ"ב דע"ז בהלכה ט' מייתי להא וגרים זבונתא גבונתא מלשון גובאי חכיא שמכונסין בה ממיני חגבים הרבה ולגי' זבונתא ג"כ מיני חגבים או דגים שמכונסין בחביות ומוכרין ממנה על יד על יד והיא זבונתא והיינו הך: איקלקלה. נתקלקלה ולא היו יכולין לבדוק ולהבחין אם יש ממיני חגבים טמאים או ממיני דגים טמאים ושאל ר' חגי לר' בא וא"ל אין דבר של רבים נאסר כלומר דבר המרובה אינו נאסר מספק שאין ממאירין בהפסד מרובה: ר' יאמן שאל. הקשה על זה דלדידך דאמרת דעל ידי עילה כל דהו תולין אנו להתיר בדבר הספק א"כ נתלה נמי להקל בהא דלקמיה: ואלין איגרתא לא גויס לוקין כתיב בהן. כך הוא בע"ז ובפ"ק דגיטין דאמרינן שם בהאי תלמודא בהלכה א' בטון קומי ר' יוחנן לריך שיהא מכיר שמותן של עדים בשעת חתימתן אמר לון גויס לוקין חמומין עליו ואתון אמרין הכין כלומר דבעו מיה אם אנו רואין לפנינו גם שהעדים החתומין עליו שמותן כשמות הנכרים אי חייסינן דילמא נכרים מיהו ולריך שיכירו ולהעיד בפנינו דישראל הן שחתמו או דלא חייסינן לכך והשיב להם ר' יוחנן גויס לוקין כתיב בהן כלומר שמות נכרים הפסולין אנו רואין חתומים כאן ואתם אומרים הכין בחמיה שעדיין אתם מסופקים בזה ורוצין להכשיר אע"פ שאין כאן מכירין ומאי קנינבעיא לכו והשתא מקשה ר' יאמן מ"ש האי דינא מדינא דהכא דאת אמר ע"י עילה בעלמא סומכין להתיר ספק תערובות מיני טמאים ואמאי לא נימא התם נמי כן דספק הוא אם שמות העדים כשמות הנכרים או נכרים ממש חתמו עליו ומתיר ע"י עילה בעלמא דמסתמא לא היו אותן הנ"ד מניחין לנכרים לחתוס ואמאי לריך שיעיד בפנינו שהיה מכיר אותן העדים בשעת חתימתן ולא משני מידי: מהו טהור. לענין מאי וקאמר לענין להכשיר את האוכלין שאין בהם לחלומות כלל אבל לענין טומאה אפי' כל שהוא ממנו מטמא בנגיעה:

כל

הורי ריבר"ב בעבברא חד לאלף אמר ר' אבהו משבית יתי' קרוב למאתים ר' אבהו בשם ריבר"ח רובע ליר בסאתים ליר ואין דג טהור מליל ר"א בשם רשב"ה רובע ליר בסאתים דגים וליר אתא עובדא קומי ר' יאשיה והורי כן. כן גי' הגר"א ז"ל בכי"ק וה"ם א"ר אבהו משבית יתי'. זהו התחלת ענין וקאי על המתניתין דר' יהודה ס"ל דרביעית בסאתים ע"ז אמר ר' אבהו משבית יתי' קרוב למאתים ר"א בשם ריבר"ה רובע ליר בסאתים ליר ובריך הגמ' על הא דקאמר ר"א בשם ריבר"ח בסאתים ליר דמחדש דהסאתים יהיו ליר ולמה לנו ליר והלא דג טהור ג"כ מליל והיינו דקפריך ואין דג טהור מליל בתמני' ע"ז קאמר ר"א בשם רשב"ח לא כדקאמר ר"א בשם ריבר"ח בסאתים ליר אלא רובע ליר בסאתים דגים וליר לאף הדגים מטייעין לבטל [ובכמו"א כתב גי' אחרת וכתב כס' משיני היעוע' שמלא כתוב בכתבי תלמיד ההסיד זי"ע גירסא אחרת רובע ליר בסאתים ליר שאין דגים מליל עכ"ל ז"ל ובחמת בכי"ק ממש ממורש כמו שכתבנו]: אתא עובדא קומי ר' יאמי' והורי כן. לאף הדגים מלטרפין ואני כן ר"ל לאף הדגים מלטרפין בד"א בזמן שטולה ראשון ראשון ומניח לפניו אבל אם היה שולה ראשון ראשון ומניח לאחריו אפילו יותר מכסדר הזה מותר. [עיל ידי עילה *גבונתא איקלקלת שאל רבי חגיי לר' בא בר זבדא *א"ל דבר של רבים אינו נאסר ר' יעקב בר זבדי אמר ר' יצחק שאל ואילין אגרתא לא גויס לוקם כתיב בהן ואת אמרת ע"י עילה *העיד ר' צדוק על ציר חגבים טמאים שהוא טהור מהו טהור [טהור מלהכשיר הא לטמא אפילו כל שהוא מטמא: כל

גליון השס"ם וציון ירושלים

צע"ל עילה בגינתא איקלקלת. עי' מפרש ועי' בירושלמי פ' שני ממע' ע"ז ה"ע בפי' הפ"מ: בעסור מלהכשיר וכו'. ע' בהלכ"ד בפיבוסו בעדיות סוף המס' ובכמכ"ם שם וע' בכו"מ הרשב"א ז"ל מ"ש פי' רבו ובתוס' מבפ"מ' בעדיו' פ"ז שם:

הדין מותר ורק לריך דבר מה לתלות ותלינן אפילו בעילה כל דהו ועיין בשמו"א ז"ל שם וכן איתא בה"ג בירושלמי בפ"ב במס' ע"ז ה"ע דלזה רבי לבדוק רק חביות אחת ומלא שהראשים והשזרות קיימין והתיר את כל הג' מאות הביות דיבר"א אמר ר"א מקשי לא מסתברא דאותה החביות יהיה מותרת ומאחר החביות יהיו אסורות אלא ע"י עילה פי' לאסיבר לזה לפתוח חביות אחת לבדוק הוא רק שעשה עילה על מה לתלות כיון דמלד הדין מ"ל כלל לחוש ורק דאמו מחמירין על כן בעילה כל דהוא מקילינן ע"ז מסיק שם וכן אותה הסוגיא כאן בגינתא איקלקלת פי' גבינתא הוא שם שהבר איקלקלת פי' שעבדו אותו שאל ר"ח לרבב"ז א"ל דבר של רבים אינו נאסר פי' דבר שהוא מחובר אינו נאסר אלא משום דבהבר איכא חשש שמא תלשיהו גלי לפעמים נתלש אז

רבינו יונה

כשם ריבר"ב בעבברא חד לאלף אמר ר' אבהו משבית יתי' קרוב למאתים ר' אבהו כשם ריבר"ח רובע ליר בסאתים ליר ואין דג טהור מליל ר"א בשם רשב"ה רובע ליר בסאתים דגים וליר אתא עובדא קומי ר' יאשיה והורה כן. כן גי' הגר"א ז"ל בכי"ק וה"ם א"ר אבהו משבית יתי'. זהו התחלת ענין וקאי על המתניתין דר' יהודה ס"ל דרביעית בסאתים ע"ז אמר ר' אבהו משבית יתי' קרוב למאתים ר"א בשם ריבר"ה רובע ליר בסאתים ליר ובריך הגמ' על הא דקאמר ר"א בשם ריבר"ח בסאתים ליר דמחדש דהסאתים יהיו ליר ולמה לנו ליר והלא דג טהור ג"כ מליל והיינו דקפריך ואין דג טהור מליל בתמני' ע"ז קאמר ר"א בשם רשב"ח לא כדקאמר ר"א בשם ריבר"ח בסאתים ליר אלא רובע ליר בסאתים דגים וליר לאף הדגים מטייעין לבטל [ובכמו"א כתב גי' אחרת וכתב כס' משיני היעוע' שמלא כתוב בכתבי תלמיד ההסיד זי"ע גירסא אחרת רובע ליר בסאתים ליר שאין דגים מליל עכ"ל ז"ל ובחמת בכי"ק ממש ממורש כמו שכתבנו]: אתא עובדא קומי ר' יאמי' והורי כן. לאף הדגים מלטרפין ואני כן ר"ל לאף הדגים מלטרפין בד"א בזמן שטולה ראשון ראשון ומניח לפניו אבל אם היה שולה ראשון ראשון ומניח לאחריו אפילו יותר מכסדר הזה מותר כן נ' הגר"א ז"ל בכי"ק כיון שטולה מן הים ומניח לאחריו יש לומר שהיו בעלמא היא ומ"מ עילה בעלמא לתלות עליו לריך לזה וע"כ אם הים לאחריו כיון שיש עילה לתלות תלינן אבל לא זהו העיקר ההיתר וכן איתא בירושלמי רפ"ל דדמאי דע"ם הדין מותר ורק לריך דבר מה לתלות ותלינן אפילו בעילה כל דהו ועיין בשמו"א ז"ל שם וכן איתא בה"ג בירושלמי בפ"ב במס' ע"ז ה"ע דלזה רבי לבדוק רק חביות אחת ומלא שהראשים והשזרות קיימין והתיר את כל הג' מאות הביות דיבר"א אמר ר"א מקשי לא מסתברא דאותה החביות יהיה מותרת ומאחר החביות יהיו אסורות אלא ע"י עילה פי' לאסיבר לזה לפתוח חביות אחת לבדוק הוא רק שעשה עילה על מה לתלות כיון דמלד הדין מ"ל כלל לחוש ורק דאמו מחמירין על כן בעילה כל דהוא מקילינן ע"ז מסיק שם וכן אותה הסוגיא כאן בגינתא איקלקלת פי' גבינתא הוא שם שהבר איקלקלת פי' שעבדו אותו שאל ר"ח לרבב"ז א"ל דבר של רבים אינו נאסר פי' דבר שהוא מחובר אינו נאסר אלא משום דבהבר איכא חשש שמא תלשיהו גלי לפעמים נתלש אז

עין משפט נר מצוה

יח מ' מיי' פ"ח מע"ז ה"כ סמ"ג לאוין מ"ה עוש"ע יו"ד סי' קצה סי"ח

יט כ מיי' שם מעומאת אוכלין פ"ד ובראב"ד וכ"מ

ירושלמי ע"ז פ"ב הל"ע. ע"ז מז נט

עדיות פ"ז מ"ב

מראה הפנים

פרק כל הכשר דף קי"ג וקאמר עלה מאי לאו סברו שניהן מלוחין לא כגון שהיה שהור מליח ומתוק חשל וכו' והכא דמוקי לפתי בריתא דר"ח בשבבשו שניהן פלחת וזהו בבבשיהן מלוחין כפ"ד דהתם היא ולא קאי המסקנא הכי ובן בסקמת פסוקים ז"ל דאף בבבשיהן מלוחין לסור אח"כ הטהור מליח וטעמא הטל לא נאסר הליח:

ותני כן וכו': זהו הבוסאתא פ"ט ותני גרים התם ת"ר יוסי בר' יהודה בד"א בזמן שטולה ומניח לפניו ומלא כו כשיעור הזה אבל אם היה טולל וזורק לחשון אח"ש שמלא כו יותר מכשיעור הזה מותר ובתוספתא כתיבה יד מטיים ואביו ואמו לא ידעו כי מה הוא כי הזאתה הוא מנקה מפלשתים. כלומר שאביה הפסוק הזה לגליה שמתירין ע"י עילה זו וכדקאמר הכא ע"י עילה כמו שביקש שמשון עילה ונקמת מנשות הפלשתים ולזורקן אח"כ לחשוה לחשוה וע"כ להקשה מהפלשתים והכמכ"ם ז"ל כמ"ש שם שהבאתי:

ואילין דגרתא לא גויס לוקין כתיב כאן וכו'. כבר כתבתי בע"ז פ"ב דפר מיגרתא תגע קלי כדאיתא פ"ק דגיטין ולא משני מידי תקוביא דר' יאמן משום דשאני התם דמעשה חומרא דאשת איש נגעו בה:

מהו עהור עהור מלהכשיר וכו'. כן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק י"ז מהלכות טומאת אוכלין בהלכה ד' ליר מנגעים עומאין אינו מכשיר אבל מתעמא טומאת מקשין אינו בטל הוא: והוי כן. כר' יהודה וכדמפרש ר' חלף לקולא: ומני כן. דתניגן להקל בגזונא דמתני' לחכיא בד"א וכו': שמוסר לעשות בסדר הזה. כלומר אם שולה מן הגרב לחשון ומניח הכל לפניו אז כסדר הזה הוא המוסר לעשות כמו שכתוב במתני' אבל אם לא היה שולה הכל ומניח לפניו אלא שולה לחשון לאכול ומניח השאר לאחריו כלומר לאחר זמן אפילו יותר מכסדר הזה השמו במתני' מותר לפי שהוא דבר מרובה ואין אוסרין מספק את המרובה: על ידי עילה. כלומר אפי' ע"י עילה כל דהוא שטובדא דלקמיה כהאי עובדא דלקמיה: גבונתא איקלקלת. ובפ"ב דע"ז בהלכה ט' מייתי להא וגרים זבונתא גבונתא מלשון גובאי חכיא שמכונסין בה ממיני חגבים הרבה ולגי' זבונתא ג"כ מיני חגבים או דגים שמכונסין בחביות ומוכרין ממנה על יד על יד והיא זבונתא והיינו הך: איקלקלה. נתקלקלה ולא היו יכולין לבדוק ולהבחין אם יש ממיני חגבים טמאים או ממיני דגים טמאים ושאל ר' חגי לר' בא וא"ל אין דבר של רבים נאסר כלומר דבר המרובה אינו נאסר מספק שאין ממאירין בהפסד מרובה: ר' יאמן שאל. הקשה על זה דלדידך דאמרת דעל ידי עילה כל דהו תולין אנו להתיר בדבר הספק א"כ נתלה נמי להקל בהא דלקמיה: ואלין איגרתא לא גויס לוקין כתיב בהן. כך הוא בע"ז ובפ"ק דגיטין דאמרינן שם בהאי תלמודא בהלכה א' בטון קומי ר' יוחנן לריך שיהא מכיר שמותן של עדים בשעת חתימתן אמר לון גויס לוקין חמומין עליו ואתון אמרין הכין כלומר דבעו מיה אם אנו רואין לפנינו גם שהעדים החתומין עליו שמותן כשמות הנכרים אי חייסינן דילמא נכרים מיהו ולריך שיכירו ולהעיד בפנינו דישראל הן שחתמו או דלא חייסינן לכך והשיב להם ר' יוחנן גויס לוקין כתיב בהן כלומר שמות נכרים הפסולין אנו רואין חתומים כאן ואתם אומרים הכין בחמיה שעדיין אתם מסופקים בזה ורוצין להכשיר אע"פ שאין כאן מכירין ומאי קנינבעיא לכו והשתא מקשה ר' יאמן מ"ש האי דינא מדינא דהכא דאת אמר ע"י עילה בעלמא סומכין להתיר ספק תערובות מיני טמאים ואמאי לא נימא התם נמי כן דספק הוא אם שמות העדים כשמות הנכרים או נכרים ממש חתמו עליו ומתיר ע"י עילה בעלמא דמסתמא לא היו אותן הנ"ד מניחין לנכרים לחתוס ואמאי לריך שיעיד בפנינו שהיה מכיר אותן העדים בשעת חתימתן ולא משני מידי: מהו טהור. לענין מאי וקאמר לענין להכשיר את האוכלין שאין בהם לחלומות כלל אבל לענין טומאה אפי' כל שהוא ממנו מטמא בנגיעה:

תוס' הרי"ד

ע"ז עילה גבינתא איקלקלת כו'. עי' בפרק שמבואר בע"ם בתר היעב וע"ז יחורן תומר הקושיא שהרעיבו כל הפוסקים ז"ל על הרמב"ם והטור ז"ל כיו"ד ס' קמ"ה הסכיו דמחובר אינו נאסר ובגם מיס של רבים אין נאסרין הא במיס בלא"ה אין נאסרין משום מחובר ואי אתילו בנתלשים ג"כ מותר מיס של רבים ת"ל לפה הני בטעם בתין כו תפיסת ידי אדם ונתלבמו בזה אדיבי עולם הלבוש ז"ל והביאיסה ז"ל והש"ן ז"ל ובשיחור הגר"א ז"ל עיי"ש ולפי הא"ל הוא קילורין לעיגים בע"ם הילבמלמי דגבינתא דסוא נסר אז מעגון אז אינה מקום מחובר דיש חשש חלישה כמו מעיין ונסר לבעמים תלשיהו גלי. ועפ"ז מבואר היטב הגמ' דכרמב"ם והטור ז"ל מפרשין כך במס' ע"ז דף כ"ט ע"א הא דיחיד נאסרין ואיפוק ליה דמחוברין ניהו ל"ל דתלשיהו גלי ופרש"י ז"ל לבעמים נתלש מי' דיש לחוש בטבל זה שמא נתלש והוי רק חשש תלוש ועי"ז סריך סוף סוף אבני הבים בגדלבו לא הבית ליקרו הזה ולא חש להוספתא מבוש דיחידאה הוא:

בדבור דלעיל לא הבית לחילוק הזה ולא חש להוספתא מבוש דיחידאה הוא:

ואילין דגרתא לא גויס לוקין כתיב כאן וכו'. כבר כתבתי בע"ז פ"ב דפר מיגרתא תגע קלי כדאיתא פ"ק דגיטין ולא משני מידי תקוביא דר' יאמן משום דשאני התם דמעשה חומרא דאשת איש נגעו בה:

מהו עהור עהור מלהכשיר וכו'. כן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק י"ז מהלכות טומאת אוכלין בהלכה ד' ליר מנגעים עומאין אינו מכשיר אבל מתעמא טומאת מקשין אינו בטל הוא: והוי כן. כר' יהודה וכדמפרש ר' חלף לקולא: ומני כן. דתניגן להקל בגזונא דמתני' לחכיא בד"א וכו': שמוסר לעשות בסדר הזה. כלומר אם שולה מן הגרב לחשון ומניח הכל לפניו אז כסדר הזה הוא המוסר לעשות כמו שכתוב במתני' אבל אם לא היה שולה הכל ומניח לפניו אלא שולה לחשון לאכול ומניח השאר לאחריו כלומר לאחר זמן אפילו יותר מכסדר הזה השמו במתני' מותר לפי שהוא דבר מרובה ואין אוסרין מספק את המרובה: על ידי עילה. כלומר אפי' ע"י עילה כל דהוא שטובדא דלקמיה כהאי עובדא דלקמיה: גבונתא איקלקלת. ובפ"ב דע"ז בהלכה ט' מייתי להא וגרים זבונתא גבונתא מלשון גובאי חכיא שמכונסין בה ממיני חגבים הרבה ולגי' זבונתא ג"כ מיני חגבים או דגים שמכונסין בחביות ומוכרין ממנה על יד על יד והיא זבונתא והיינו הך: איקלקלה. נתקלקלה ולא היו יכולין לבדוק ולהבחין אם יש ממיני חגבים טמאים או ממיני דגים טמאים ושאל ר' חגי לר' בא וא"ל אין דבר של רבים נאסר כלומר דבר המרובה אינו נאסר מספק שאין ממאירין בהפסד מרובה: ר' יאמן שאל. הקשה על זה דלדידך דאמרת דעל ידי עילה כל דהו תולין אנו להתיר בדבר הספק א"כ נתלה נמי להקל בהא דלקמיה: ואלין איגרתא לא גויס לוקין כתיב בהן. כך הוא בע"ז ובפ"ק דגיטין דאמרינן שם בהאי תלמודא בהלכה א' בטון קומי ר' יוחנן לריך שיהא מכיר שמותן של עדים בשעת חתימתן אמר לון גויס לוקין חמומין עליו ואתון אמרין הכין כלומר דבעו מיה אם אנו רואין לפנינו גם שהעדים החתומין עליו שמותן כשמות הנכרים אי חייסינן דילמא נכרים מיהו ולריך שיכירו ולהעיד בפנינו דישראל הן שחתמו או דלא חייסינן לכך והשיב להם ר' יוחנן גויס לוקין כתיב בהן כלומר שמות נכרים הפסולין אנו רואין חתומים כאן ואתם אומרים הכין בחמיה שעדיין אתם מסופקים בזה ורוצין להכשיר אע"פ שאין כאן מכירין ומאי קנינבעיא לכו והשתא מקשה ר' יאמן מ"ש האי דינא מדינא דהכא דאת אמר ע"י עילה בעלמא סומכין להתיר ספק תערובות מיני טמאים ואמאי לא נימא התם נמי כן דספק הוא אם שמות העדים כשמות הנכרים או נכרים ממש חתמו עליו ומתיר ע"י עילה בעלמא דמסתמא לא היו אותן הנ"ד מניחין לנכרים לחתוס ואמאי לריך שיעיד בפנינו שהיה מכיר אותן העדים בשעת חתימתן ולא משני מידי: מהו טהור. לענין מאי וקאמר לענין להכשיר את האוכלין שאין בהם לחלומות כלל אבל לענין טומאה אפי' כל שהוא ממנו מטמא בנגיעה:

כל

[illegible]

[illegible]

[illegible]

משבצות זהב

שהשוג בקימון קכ"ב ע"כ בקנקנים הטעם למותר כמ"ש הרא"ש בפסקיו בע"ז דפוגמים היין. מ"כ אין ראיה לקנקנים. בגונו בלע שלהם מועט ולא די בקליפה. ואפילו הכי כתב בקימון קל"ה דכרי הרשב"א לקני בקליפה. גם קושית הבית יוסף בקימון קכ"ב על הטור לאין כאן קל וחומר לאינו בן יומו גזרו אטו בן יומו למצוי הוא לבשל בזו ובזו משא"כ אטו לא בשפע בכלי זו, כיון דאין מצוי אלא בשפע ליש ק': ע"כ תירץ הט"ז דהכי קאמר ליש כאן ב' קושיות, מ' איך התירו לעבד המיס ושכר. ולזה י"ל דפוגמין היין, אבל קשה קושיא ב' איך התירו כ"ט לפגם לכתחילה והא אין מבטלין איסור לכתחילה. וכי תימא דכאן מי אפשר לבוא לידי נתיכת טעם כלל דפוגמין, מ"מ כ"ע לפגם אין לעשות לכתחילה בשום ענין דגזרו אטו לשכח. וע"כ תירץ הרשב"א דהאי שמעתא דבלע הקנקן בגונו הוה דבר מועט ואי אפשר לבוא לידי נתיכת טעם, ומש"ה אף בכלים קטנים מותר ליתן לכתחילה מים ושכר ליש ק' כנגד המעט. וכי תימא אין מבטלין איסור לכתחילה. י"ל דלמא יתן טעם, והרי פוגמין ואיכא למיגזר, והאבר לא גזרינן אטו לא יסתמא בשפע בכלים קטנים דמ"מ לא יבוא לידי טעם דפוגמין מים ושכר היין, ומש"ה עכ"פ כי משתמש בכל הכלי עכ"פ יש ק' וסרי, וכ"ש כלי גדול דאין דרכו להשתמש אלא בשפע דאפילו לאו טעמא דפוגם שרי דאי אפשר לבוא לידי טעם, דמ"מ מכלים קטנים משום דאי אפשר לבוא לידי טעם הוא הדין גדולים ואבל דם מהאי טעמא שרי לבטל. והעור קובר דוודאי כא מוכח דאין בלעו של קנקן בגונו כי אם דבר מועט דאל"כ איך התירו לעשות כ"ט לפגם לכתחילה כל שאין ק' נגדו, אלא ודאי מועט הוא ויש בשיש ומשום הכי שרי דאי אפשר לבוא לידי טעם דאי כמי לא יהיה בשיש כותן טעם לפגם הוא, ואין מיאוס בין כלים גדולים אי קטנים. ובגדולים בטעם מושבח כמו אבל ודם אפילו שיש בשיש ואין דרכו להשתמש אלא בשפע אפ"ה אפשר דגזרינן אטו ישתמש במועט ואבגן להקל. ועכ"פ שפיר מוכח דבלע מועט הוא ולי בקליפה, דאל"כ איך מותר כותן טעם לפגם באין ק' לכתחילה. ומ"ש הט"ז וקליפה בעי דאין לאיסו פוגם, פשוט הוא ואפילו ק' לא מהני לחד דעה בסתם יינם: ומ"ש הט"ז דפוגם שרי משמע באיסור הפוגם מבטלין בס' הבלוע בכלי אף בקנון, ולא דוקא גדול דאי כמי ישתמש במועט הוה כותן טעם לפגם ולא יבוא לידי טעם. גם מ"ש שהרמב"ן כהר"ן, הוא בתה"א קכ"ה ס' (ובש"ס קמ"ה) (בית ה' שער ו סו:) דאין קליפה מצרת ועכ"כ הא דמותר ליתן מים ושכר לכותן טעם לפגם ושורפין במקומו ואפילו משהו ליכא ועדיף משאר כ"ט לפגם. והרשב"א סיים שם דבשל דבריהם שומעין להקל, היינו סתם יינם, משא"כ באיסור תורה כתב הט"ז דלא שייך שומעין להקל להרשב"א אף כלי גדול אסור. ומשמע באיסור מועט דבגון שומעין להרשב"א להקל. ומיהו מ"ש שהב"ח פסק להמיר הוא בקימון קכ"ב ס"ל. ומ"ש הלבוש כתב כן, הנה בקימון ל"ט כתב היתר, ובקימון קכ"ב כתב דעה א' בסתם, ויש אומרים. משמע כדעה א' וכ"ע: ועיין מה שכתב הט"ז בקימון קל"ז אות ז' דבאונו הקילו וע"ש וקשה מכאן. גם מ"ש דהוה גזירה לגזירה הנה כותן טעם לפגם אסור אף באיסור דבבגון ובקימון ק"ג וקימון קכ"ב אבאר דקגירה שאינה בת יומא מאיסור דבבגון כמי אסור. ולדיכא ל"ע באיסור דבבגון בכלי גדול עכ"פ שדרכו להשתמש בשפע אולי יש לבדר. והש"ך בקימון קכ"ב אות ג' המתיר ג"כ ובכה"כ כאן וע"ש:

בקימון קכ"ב אות ג' המתיר ג"כ כתב היתר, ובקימון קכ"ב כתב דעה א' בסתם, ויש אומרים. משמע כדעה א' וכ"ע: ועיין מה שכתב הט"ז בקימון קל"ז אות ז' דבאונו הקילו וע"ש וקשה מכאן. גם מ"ש דהוה גזירה לגזירה הנה כותן טעם לפגם אסור אף באיסור דבבגון ובקימון ק"ג וקימון קכ"ב אבאר דקגירה שאינה בת יומא מאיסור דבבגון כמי אסור. ולדיכא ל"ע באיסור דבבגון בכלי גדול עכ"פ שדרכו להשתמש בשפע אולי יש לבדר. והש"ך

הקדירה מקרינו שם וכ"ע ש:

(א) בריה עע"ז: אחקור כאן בקדרה ובקפר דאם יוסף (מולין לו ע"א וע"ב) האמרכנו: זה לשון המגחת כהן בח"ג פ"א ל"ה ב' מקפר התערובות. ד' מיוסף יש: המין מ' כל דבר משוב. ובו ד' דברים בריה ומפיכה הרלוויה להתבבל ובעלי חיים ו' דברים המשובים בכל מקום: המין הב' דבר שיש לו מתירין: השלישי ויש בו ג' דברים מרלה מעמיד מחמת: הד' איסורי הבלה. יש מהן כו'. וכל אלו הט' דברים מן התורה בטולים ומדברי

סופרים אין בטולים: והפר"ח אות ג' כ"כ וכ"כ הרשב"א (שו"ת מ"א סי') רע"א וכפ"ה (ובסי' מרם) לכל למעלה מסי' מדרבנן ומנכם דאין להעמיק הענין בזה. כי המגחת כהן מבב ע' ובקל מתבל שבאיסר בח"א שם (פ"ג). והפר"ח בקל מרלה להיותו מזותא ומשיב מתבל. ומ"כ יש בבלבל עצה דבריס. והנה ז' מהם אין בהם פלוגתא להוו דרבנן. ומנכם ג' מהן מזותא ומתבל דהוא לטעמא ומעמיד יש פלוגתא כמו שבאר. מתבל או"ה (בלל כה אין ו ז) כתב דרבנן, עפ"ד סימן ל"ח אות כ"ט א). והפר"ח כאן אות ג' ובסימן ל"ח (אות כה) בקפק. וב"ן (פנ"ה לה:) קובר דהוה מן התורה. עיין מגחת כהן מ"ח (בוף פ"ל) דלכה קיי"ל דרבנן. מעמיד רוב בבריס דרבנן והמג"א בהלכות בסח סימן תמ"ב (ס"ק ט) כתב דעור קובר מעמיד מן התורה, והחק יעקב שם אות ט"ז בסק דרבנן ובמגן החמירו דהוה בבעון, והבין הלבה דמעמיד דרבנן. ב) וכ"מ בבסק מי בבל מעמיד איסור אי אינו, ובן מתבל בסיבה לקולא. וכן מבב שבאבר מבשר ע"י ביטול ואח"כ הבעמידו בו גבינה שאוסר במשהו לתירוץ ב' של הש"ך בסימן ס"ז אות ל', אפילו בטלו דהגבינה אחר כך מותר לכ"ע בהגלה וכדלמרן: אמנם מזותא יש בו מחלוקת גדולה כמו שבאבר. המגחת כהן (מ"ג ריש פ"א) כתב דהוי דרבנן ע"ש. ובפ"ג ל"ט ע"ל בשאר דוזוקא דעשוי ליתן מרלה אבל אינו עשוי לבך לא יע"ש. והפר"ח בסימן ק"ב אות ה' הבבים בזה בבל דלא עביד מזותא לאו בבוס. ומשמע דבעינן עביד לבך ונתנו אדעתא דבך. ובעיקר הדין כתב דבבב"ק פ' הגזל קמא (ק"א.) הוה בעיא דלא איפשטא, ובבל תורה לחומרא ובדרבנן לבקל. והמגחת יעקב בבל ע"ל אות ה' היקל ביותר דבבל דקיימא בבעיה שייך מזותא, משא"כ בתחילה דבעיא בבעיא אבל לאין טעם שייך מזותא לאו מבתא אפילו מדרבנן בטל. וההיא דסימן ק"ב (ס"א בהג"ה) ואו"ח סימן תקי"ג (ס"ג) לבנו כי' היינו דלהוי מבוב בבעון יע"ש. ואני הענני לא ידעתי אל מי מקדושים אפנה בדבר זה. גם בפרי תואר אות ג' בסימן ק"ב בעה לדברי מגחת יעקב דבאיסורי אכילה אבל אין שייך מזותא יע"ש: והנה הש"ז הביא דאיה מתוקפות קובה ע"ז עמוד ב' ד"ה מבוא ומר"מ פ"ג מהלכות ברכות (ה"ה) ומאבר. בקובה אמרו בדם הבפור, נותן מים שיהא דם מוכר בו [וכתה דבועית]. והקשו בתוס' (בס ד"ה מבוא מים) דאפילו קובעוב יון בב' לוגין מוכר כ"ם דם דקומק עפי. וי"ל דמוכר דקאמר ממשהו של דם. ואתי שפיר דר' יהודה קובר אין דם מבטל דם ודבבן עולין שאני, והא הבא דאינו מינו וקרי ליה דם, אבא ממשהו מוכר הוה בבעון עכ"ל. ביאור דבריהם דקשיא להו דהיכי שייך ר' יהודה (מולין לח.) מב"מ בא בעל ודבבן עולין שאני והא הבא דאינו מינו ודאי בעול בדובא דכי אמרינן באינו מינו בעבד בבבר דבר תורה במילי דאכילה דתליא בטעמא ואפ"ה קרי ליה דם, וע"כ לחזותא מבתא הא, וא"כ איך שייך הבם מינה דעולין או מב"מ לר"י. וכי תימא דהבם דם בדם ליבא חזותא, הא אמרינן דאין בבבר בזבחים ע"ז עמוד ב' ובחולין פ"ז עמוד א', וע"כ דבא הבבלה לאמרינן דאין בדם. ועי"ש בזבחים ע"ח (ע"ב) ד"ה (דלי) [הא] ועי"ע (תוס' ד"ה הא דהיה) יע"ש. ובאמת בחולין פ"ז עמוד א' ד"ה דאין הבשה ר"ש מוודלו"ן קושיא זו, איך מוכח דמב"מ או עולין והא אמרינן דאין. וי"ל דאף דם מוליו או מים אין מבטל לדם בדשים. ותילא בחולין דאם דיהה מרלהו בבלה, וזה הוא בעצמו מה שתילא בבעוה. והבוהה לפי מה שהבין המגחת יעקב דחזותא לאו מבתא הוא, ודאין היינו בבבל ממשות קיים היינו אבא דיהה מרלהו בבל כמ"ש בחולין, והבבל בבבלה בבועית מים אבא יהא דיהה מרלה הדם בבל, הבבל אף דמים דוחה לא בעול בה"ג, משא"כ דם הפר דשעיר דאינו דאין היה דיהה מרלה אף שהיה בשאר בעצמו חזותא לאו מבתא הוא ואעפ"כ קובע דם הבעור, ע"כ מב"מ ג) אין עולין. זהו הבראה לי. ומש"ה הוכיח הש"ז דחזותא בבא ממשות דהיינו דיהה יום ק' ודאי דיהה ובבע בעצמו לאו בבוס הוא. אמנם לי ההדיוט בראה בבאורה דהיפך. דעד כאן [בא] מיבעיא בב"ק (קא.) אבא מי הוה בבע בממשות לענין גזילה ואיסורי הבאה, אבל לענין איסורי אכילה בל שמרמיתו בבע בעצמו מוכר אפשר דהוה מן התורה, דבדבר המוכר לא שייך ביטול. וההיא דם הפר דאיך ליה שפיר מדקרי ליה דם הבעיר אבמא דאא בשמה בבל ואי עולין מבטלין או לר"ז מב"מ בא שייך דאיקרי דם הבעיר. וכן בבאורע דם הבפור בתיב (ויקרא יז בא), משמע דאא בו שיטוי בבל כמו שיבא מבאר בפור ומבאר שעיר, וע"כ בעינן שבא יהא דיהה מרלהו (ובדם) [ודם] הבעיר היה דיהה בדם פר. וע"כ עולין אין

הגהות והערות

טו) עיין בפרמ"ג סוף ד"ה ומ"ש הט"ז דפוגם:

אמרי בינה

יז) אלא אם הוא בכלי קטן דיש לגזור בו שמא ישתמש בהיתר מועט בזה מהני תירוץ דפוגם. כונתו דהא מיירי שעכשיו הוא משתמש בכלי מלא אך שיש לגזור שמא לפעמים ישתמש היתר מועט דאף אם יארע כן אינו בא לידי איסור כיון שהאיסור הוא נותן טעם לפגם. וז"ש הטר"ז אחר כך בסמוך וע"כ כתב הרשב"א כל הכלים כו' דאין שום גזירה מצד איסור זה דאין מבטלין כו'. ר"ל ג"כ מהטעם הנ"ל כיון דמשתמש עכשיו בכלי מלא ולא הוי האיסור רק משהו רק דיש לגזור שמא ישתמש היתר מועט והוי מבטל איסור לכתחלה במה שמערב האיסור בהיתר ופוגמו דאף אם יארע כן אז יהיה ברישבד:

יח) אלא דאתה בא לתרץ גם קושיא הראשונה בזה לענין היתר כו'. כונתו על הא דכתב טר"ז לעיל בסמוך לפרש דברי הרשב"א דמתחלה הקשה למה התירו לחת שאר משקים בקנקנים של גוים ומתרץ משום שהם פוגמים ואח"כ כתב דכיון שבאנו לתירוץ זה דלכך לא הוי מבטל איסור לכתחלה כיון שהאיסור הוא מועט וא"א לבוא לידי נותן טעם תו אין צריך לתירוץ דפוגם שמשני על הקושיא הא' שהקשו דלמה התירו לחת שאר משקים בקנקנים של גוים דמתורץ גם כן בתירוץ זה כיון דהאיסור הוא מועט ונפקא מינה דלתירוץ זה גם בשאר איסורים שאינם פוגמים מותר בכהאי גוונא כשהאיסור הוא מועט ומשתמשין היתר בשפע וע"ז פליג הטור וק"ל:

ציונים והגהות על פמ"ג

ק א) ועיין שפ"ד סס, וסי' פז מש"ז ס"ק יג ר"ה ולע:

ב) עיין שער התערובות מ"ג פ"א ר"ה ולכך:

ג) צ"ל לו עולין. (מגד שמים, זון הסמש):

[illegible]

[illegible]

[illegible]

שבשעה ד הב

ד"ה ד"ה ד"ה

[ב] ובמה אמרו שלא יאכל אדם בשר בחלב אלא בבית אחד ובמה אמרו שלא יבשל בשר בחלב אלא בכלי אחד ובמה אמרו שלא יבשל בשר בחלב אלא בתבשיל

ביאורים

בתוס׳ ד״ה יתיב ועבר״ו (ס״ק יב ד״ה איבדא) שאפילו לא נתרבה האיסור אסור עד שיהיה רוב היתר ע״ש:

ק (סעיף א) (א) בריה. ואם ניטל אבר מן הבריה ועדיין היה יכול לחיות מחמת חסרון זה בעיא היא בגזיר דף נ״ב (ע״א) ולא איפשטא ומטעם זה פסק הרמב״ם בפ״ב מהל׳ מ״א (הכ״ב) דלא נקרא בריה נגד ללקות עליו ואם כן נראה דה״נ לענין זה הוי כספק בריה שכתב הט״ז בסי׳ ק״ב (סק״ג) דכשיש ספק אם הוא דבר חשוב דבטל (ס) ואפשר דיש לחלק בין ספק מציאות לספיקא דדינא [אמנם הר״ן כתב בפירוש דבטל וכ״כ הש״ך ס״ק ו]:

(ב) ואבר מן החי. דוקא מטהורין אבל מטמאין לא הוי בריה דאבר מן החי אינו נוהג בטמאה (חולין כא:) ואבר מן השרץ אף משרצים המובדלין לא הוי בריה ואף דלענין מלקות לקי על אברים אפילו כל שהוא כדמוכח במעילה (טו:) מ״מ לא הוי בריה דבריה לא הוי רק אם הוא כל הכמות כעין שנוצרה או שהוא כל הכמות שפירשה התורה לאיסור אבל אבר מן השרץ אינו כעין שנוצרה וגם אינו כל הכמות שפירשה רחמנא דשרץ על שם שלימותו נקרא כמ״ש הרא״ש בחולין דף ק׳ (פ״ז סי׳ לג):

(ג) וביצה שיש בה אפרוח. עי׳ כר״ו (ס״ק ד ד״ה ונכ״פ ביצה) שהקשה דממ״נ אם ניכר יקחנו ואם אינו ניכר מנא ידע ע״ש. [א] ולפענ״ד לא קשה כלל דהא דהביצה חשיב בריה אינו מטעם האפרוח שבתוכה רק מטעם שלימות הביצה כמ״ש הש״ך בסי׳ פ״ו ס״ק ט״ו ע״ש. ואפילו אם נתרסק האפרוח בתוכה חשיב בריה משום שלימות הביצה וא״כ לק״מ כגון שבשעה שהיה ריקום אפרוח בשלימות בתוכה היה ניכר כשהעמידה לפני השמש ואח״כ נתרסק האפרוח בתוכה כגון ע״י נענוע וכיוצא ונתערבו עד שא״א להכיר א״נ שמחמת הבישול נתקלקל הריקום ואינו ניכר ונתערבו בין ביצים המוזרות שא״א להכירן ופשוט:

(ד) לאפוקי חטה. הנה לדעת התוס׳ בחולין דף צ״ו (ע״א ד״ה מאי טעמא) והרא״ש דף קכ״א (פ״ז סי׳ לג) שפירשו בהא דאם יחלק אין שמו עליו דהיינו שלא ישאר שם האיסור האמור בתורה א״כ נתמעט ג״כ חטה דהא לעולם שם טבל ונבלה עליו אבל הרשב״א בחידושיו (צט: ד״ה וליבטיל ברובא) ובתה״א (דף ק״ד) (ב״ד ש״א דף יד ע״א) פירש דאם יחלק אין שמו עליו דהיינו שלא ישאר שם הנוצר עמו ובחטה ג״כ לא ישאר שם הנוצר עמו לכשיחלק מש״ה הוצרך למעט חטה מכח שאין בו חיות:

← ל (ה) שאסור מתחלת ברייתו. מכאן רצה הכר״ו (ס״ק ד ד״ה והנה הרא״ש) להתיר הנמלה מטעם בריה כיון שאינן נאסרין עד אחר שפירשו הרי לא נאסרו מתחלת ברייתו ע״ש. ולפענ״ד א״א לומר כך כדמוכח (פסחים כד.) בהא דאכל פוטיתא לוקה ארבע נמלה לוקה חמש ומיירי בהנך תולעים שאינן נאסרין רק אחר שפירשו כמ״ש הר״מ בספר המצות מצוה קע״ט. והטעם דא״צ כזית בהנך הוא ג״כ משום בריה כמבואר במכות (יג.) אלמא דזה חשיב ג״כ בריה ועוד (ב) דא״כ נבלה ג״כ ליהוי בריה דהא אסורה מתחלת ברייתו משום עשה דאינה זבוחה. ועוד טריפה מן הבטן מאי איכא למימר: אלא ודאי דכוונת המחבר היא כמ״ש בתה״א רק שקיצר בלשון [כ] וז״ל התה״א (דף ק״ד) דוקא שאיסורה מחמת עצמה כגון נמלה או גיד שאסורין מצד עצמן מתחלת ברייתן אבל בריה מותרת רק שקיבלה איסור מחמת דבר אחר כגון שור הנסקל ונבלה וטרפה אין זו בריה וכו׳. ומדהתחיל באיסורה מחמת עצמה לבד וגם מדלא סיים אבל דבר שלא נאסר מתחלת ברייתו רק סיים אבל דבר שקיבל איסור מצד אחר וכו׳ משמע דהעיקר תלוי באם אסור מחמת עצמה או מחמת דבר אחר רק שהזכיר גבי איסור מחמת עצמה מתחלת ברייתו דסתמא דמלתא דבר שאסור מחמת עצמה הוא אסור מתחלת ברייתו אבל העיקר תלוי באם אסור מחמת עצמה או מחמת דבר אחר ונבלה וטרפה מבטן מקרי דבר אחר גרם לה ליאסר דמחמת עצמה דבר היתר הוא דבכלל בקר וצאן הוא דרחמנא שריה כמ״ש רש״י בחולין דף ע״ב ע״ב (ד״ה שיש במינה) . ועוד דגם זה מקרי מתחלת ברייתו [ג] כמ״ש הרשב״א בחידושיו לחולין דף ק״כ (ע״א ד״ה מה לחלב) דחלב וגיד מקרי אסורין מתחלת ברייתן דאף שאין נוהגין בשליל משום דאחר ששמן חלב וגיד לא היה להן היתר וקודם לכן לאו שמן חלב וגיד ע״ש וה״נ קודם שפירשו לא מקרי שרץ הארץ כלל וכיון דאחר ששמן שרץ הארץ לא היה להן היתר מקרי אסורין מתחלת ברייתן. כנ״ל פשוט ומהא דאכל נמלה הוא ראיה שאין עליה תשובה:

(סעיף ב) (ו) והרוטב בנ״ט. ואם לקח בריה אחת או חתיכה הראויה להתכבד אחת מהתערובות ובישלה בפחות מס׳ נראה דאסור דדברים החשובים שנתערבו יש להם דין קבוע כדמוכח בסי׳ ק״י (ס״ו) וא״כ כל בריה או חתיכה אמרינן דזהו של איסור וא״ל כיון דהטעם הוי כנתרסק ואם נתרסקה בריה אחת הותרה אותה בריה ואותה חתיכה כמבואר בסי׳ ק״א סעיף ו׳ א) ז״א דזהו דוקא כשכל הבריה או כל החתיכה נתרסק אבל כשמקצת החתיכה נתרסק ומקצתה עדיין ראויה להתכבד אף המקצת שאין ר״ל אסור כמ״ש הט״ז בסי׳ ק״י ס״ק ה׳ בשתי חתיכות מבהמה אחת ע״ש כיון דלא שייך לומר בדבר אחד שתהא מקצתה אסור ומקצתה מותר וא״כ ה״נ כיון דהבריה עדיין קיים והיא אסורה מחמת (שחולין בה לומר שהוא איסור מחמת) קבוע גם הטעם שלה אסור מטעם הט״ז הנ״ל ועיין בסי׳ ק״י בכללי ס״ס ס״ק י׳ בש״ך ובמ״ש שם:

(ז) ואם נמות. עט״ז ס״ק ח׳ מ״ש בשם הרשב״א. ובאמת לכאורה קושיא חמורה היא כיון דקי״ל דסגי בטעימת קפילא אף בדליכא ס׳ וכיון דאין בגידין בנ״ט הרי אם יטעמנו קפילא יאמר דלית ביה טעם. ולכן נראה דודאי א״א לומר דאין לגיד טעם כלל דאיך יפלגו חנאים אם יש בגידין בנ״ט כיון דיכולין לטועמו ויטעמנו קפילא אלא ודאי דיש לו טעם [ד] רק שחולקין אם יש כח בהטעם לאסור אחרים אבל כשנמות הגיד ונתערב הגיד

חידושים

ק (סעיף א) [א] בריה. אפילו פגומה בעצמה ☜ אבל כפגמה מכמות שהיתה מותרת. עיין קומץ ק״ג (פירושים ס״ק ג, פירושים ס״ק ג):

[ב] ואבר מן החי. דוקא מטהורין ☜ אבל בטמאים לו בטלים בטל האבר ☜ ואם לקח בריה אחר מהתערובות ובישלה בפחות מס׳ גם הרוטב אסור. ועיין פירושים ס״ק ו׳: [ג] אפרות. אבל בילה שם בו לס בטל וכל דבר חשוב ללא בטל אינו רק מדרבנן ולכן אם יש קפק אם הוא דבר חשוב מותר אבל אם הוא ולאי לבר חשוב רק שהאיסור קפק כגון בילי קפק טרפה אפילו בחלף לא בטל:

(שם בהג״ה) [ד] ארבע אצבעות. בשור גדול ובבהמה קטן שתי אצבעות: (סעיף ב) [ה] והרוטב בנ״ט. ובבריס המאוסים כגון נמלה אין טעם אוסר: [ו] השאר מותר. ולדיון בריס ס׳ בגד כל הדיר שהשומן רבוק בה לבאיסור לבוק מב״כ: [ז] נימות. ובבשפר ויש קפק אי אינה מותר. ע״ז:

אמרי ברוך

ק [א] ולפע״ד לא קשה כלל דהא הביצה חשיב בריה אינו מטעם האפרוח שבתוכה רק מטעם שלמות הביצה. נ״ב הש״ך הוא שנחית לסברא זו. אבל דעת הב״י שביצה אינה בריה כי אם כשיש בה אפרוח דהוי בריה מצד האפרוח וכמ״ש להדיא בב״י בסי׳ ק״י: [ב] וז״ל התה״א דף ק״ד דוקא שאיסורה מחמת עצמה כגון נמלה או גיד. נ״ב בחידושיו לחולין דף ק׳ ובחידושי ריטב״א במס׳ מכות ליתא דברים אלו. אמנם בר״נ לאלפסי פרק גיד הנשה בסוגיא גיד הנשה שנתבשל עם הגידין כתב בזה״ל. אבל צפור טהורה כו׳ אע״פ שהיא כבריתה כיון שדבר אחר גרם לה לאסור לאו בריה היא יע״ש כל דבריו. ומ״מ אין הכרע אם אינה אסורה מתחלת ברייתה אי הוה בריה מחמת שהאיסור מצד עצמה. והא דצריכין לחלק בין איסור מצד עצמה או לא י״ל דלכאורה יש גבילות שאיסורן מתחלתן כגון נפל וביצת אפרוח יעוין הפלפל בזה בתה״א ובפר״ח סימן פ״ב ס״ק כ״א ובסימן זה ס״ק ב׳ ובדברי הרשב״א בתשובה סי׳ מ״ז (שאינו מכוון להדברים שכתב הפר״ח בשמו) ויש לי אריכות דברים בזה: [ג] כמ״ש הרשב״א בחידושיו לחולין דף ק״כ. נ״ב דברי הרשב״א שם שם אינה רק לענין חלב. ויעוין בחידושי הרשב״א פרק גיד הנשה (פס:) בד״ה אלא בוולדת וידוע דשרץ שמו אף בלי ריחוש ושורץ על הארץ אינו רק לחנא שאיסורים הוא מעת ששורץ על הארץ. ומלבד דברי הרמב״ם בסה״מ אין ראיה מהגמרא די״ל דהנמלה הנזכר הוא נמלה שאיסורו אף קודם שפירשו כי דברי הכו״פ אינם אמורים רק במילבין המתהווים בפירות בעפושו דהיינו פירות תלושין שאסורין רק בעת שפירשו ובפירות מחוברין אף לדידן דבעינן ריחוש י״ל דהריחוש בא בשעת היצירה וכן מבואר בפליתי סי׳ פ״ד ס״ק ה׳:

[ד] רק שחולקין אם יש כח בהטעם לאסור אחרים. נ״ב יעוין פסחים דף כ״ב:

חידושי רע״ק

ק (ס) ואפשר שיש לחלק בין ספק מציאות וספיקא דדינא. להלן כתב הר״ן וכן הרשב״ם בתה״ם והובא בבית יוסף (סי׳ קא ס״ו) לאם ניטל ממנו אבר שאם האמה מלויה בו כיון להוא אבנעת בגזיר הוי ספק לבבנן ולקולא: (נ) דא״כ נבילה ג״כ להוי בריה. גם אבבי עמלתי בקושיא זו זה ימים רבים וזיומר ביאור להא עיקר הדין דבבילה לא מקרי בריה למולה מבריתא לאבל בפור בגיתתה והא י״ל דלוקא לענין מלקות מתמת דאלמו אל בבילה לא הוי מתחלת ברייתה להאיסור אינו זבוח הוי רק עשה ולא לקי עלה. אבל לענין בטול י״ל דלא בטיל איסור שאינו זבוח להוא מתחלת ברייתה. וזה שמירן המחבר אין לענני מתיישב בזה לעדיין קשה דמ״ש אבר מן החי להוי בריה דבר שאסור מתמת עצמו ובריתו אף להוי מין האיסר בקר ולאן ומ״ש אינו זבוח דאבקי איסור מתמת דבר אחר:

הגהות והערות

ק א) וסעיף ז׳:

מ"ל דבטל א. ומצאו ח' אסמכתא לשער בס' מ"בס בלח מזרוע של איל נזיר שנתבשל עם האיל והזרוע נאכל לכהן ואסור לזר והבשר נאכל לבעלים ואי משערין בשר ועצמות הזרוע בהדי ב"יע דאיל הו"ל הזרוע א' מס' ב אכל מדין תורה מ"בס ברובא בטל, וגם לענין תערובת של"בס דעקרו בג"ט וזרוב פעמים אף בבציר מס' לא יהיב טעמא, אי איכא למטעם טעמינן לי, ואי ליכא למטעם סמכו דבריהם אזרוע בשלה ואמרו אי איכא מ' שרי, דידוע להם בשעור זה אין האסור נותן טעם אפי' הוא ככבל וקפלוט ב ריש מ' שאומר ד דאפי' מ"בס יבש ביבש בעינן מ' לבטולי, והא דאמר ולבטלי ברובא ה ברבי' והוספה קאמר דהיינו מ'. ול"נ לן דבפ' הזהב ז אסרינן החרומה והבכורי' חייבין עליהם מיתה וחוטש וכו' ועולים בק"א משא"כ במעשר, מאי. משא"כ במעשר? לא מכלל דמעשר בטיל ברובא, והכא ודאי פרושא חד בתרי ז וליכא למימר שעורא דאו' חשיב, דמדאו' מעשר בטל ברוב, אי הכי תקנתה נמי, דמ"ש בספרי ה את מקדשו מטמו שאם נפל מקדשו בחוכו מקדשו ובת"ס משתעי שהוא א' מק', ללמד שאם נפל א' מק' לצ"ט מדמעה, במאה והיא אינה מדמעה, אסמכתא בעלמא הוא למ"ש חכמי, דהכי אסרינן בפ' הערל והוא שרבו חולין על התרומה ט ובירושי שנו חכמים חיובן י דתרומה ובכורים ועדלה וכ"כ לפי אסמכתות שמצאו, וכן מ"ש ברי' וב"ח ודברי' חשובי' ודשי"מ ל"ב יא, הכל מדבריהם, וכלל בדינו היכא דליכא טעמא מדאו' ברובא בטיל.

כט. והא דקיי"ל דברי' אינה בטלה אם היא שלמה אבל נתרסקה אין לה דין ברי' כו' מ"ש א"ה הלוקין יב ורסק נמלים לוקה בכמיס משום נבלה, אפי' חסר אבר א' אין לה דין ברי', ונהי דאבעי' לרבא נמלה שחסרה מהו שעורא נמדרי לה וג והא חסר או ברי' נמדרי לה והאיכא ולא אפשטי', לענין בטול נקטינן לקולא, ביון דמדאו' ברי' שלמה נמי בטלה, ודינה כשאר אסורי בנ"ט

נחל אשכול

לרבנן ס"ל מימא לרבא דסס בני נכור סתערב דמו וכו' נמו מסוס דס קדסים מלא מסוס מ"בס. ולף סלקעת רס"י מגיי ממי ס"ל דרבנן ל"ב ונתמורה סס מ' ומגיי ילף מס נתערב דס בכור דלא בטל מולקס מדם הפל ומסיים מכלן לעולין סמ"מ זמ"ר סיגרת דלסמא דר"ו מנסתי כ"ב נקנו וכ"ו מסיים וכ"ו מכלן לנ"בנמי והס"ם לא רלה לסמרוך ומו בזכמי פ"מ ילף מדם דס סטולן מ"מ מן סמ"בנן לא בטיל כמ"ם חוס' מנסתי כ"ב ע"ב לף לנ"ד לין מעדבין. א פסחים ל' זכמים ע"מ ע"ב בחוס'. ב מילין ל"מ מע"ג דמקרת מ' דלף מזס ומוק דמיל מנבטלו דלסורי' לוריס וכנגד סלנסן מן ס', בלחתן הופרסו קודם בטול בבטמר סלמיס ולא סקינן כל' מלא לענין סמיפין ומדיו רמב"ם פ"ט דמיר. ומ"ם דעלמות סזרוע נקטבי' סרוע ע"ז ממס כר"מס דבריהם פ"ק דערלה מ' קליפי חסור מלטרפין עם סריחר וכ"נ עלמות סזרוע עם סריחר יוחל מס'ז ומ' דלמוד זה מסמכתא בעלמא, וסכ"ן מ' עלמות סלין לרסמן כבסר סס. ועוד"ד לסב בא"ת דחוס' ל"מ ע"ב פרסו ל"נ מלא לטעם כעקר בטעם גמור מיירי דברי סזרוע בבלס, דפעמים סזרוע ומקלס מיל מין לרוטב ומן זרוע טעם מס סבמין, מבל בע"ז ס"ז כ' מלילת ט"כע סזרוע בגון ששרוע ומקלס סיקר עמו ברוטב ומר סלין מין לרוטב, וס' מסרס"ל הולין עם סזרוע מוך ברוטב שיך בי ט"כע. ברוטב מולך בטעם בבולו, מבל מי זרוע עם מקלס סלין מין לרוטב לא שיך ט"כע דלין בולך בבולו בלא רוטב ומסיים שבמולין מסלו מבל סזרוע ומקלס לין מין לרוטב. וכ"ל טעם הסמי בבולין ליו כ' לר"י בסמקלס מוך ברוטב ומקלסה מין ונפל מלוך עם מלק סמין לרוטב לא בעינן עזור וכסס שבס מס שבמוך ברוטב מסיים לבטל. וסברת הוא שברוטב מולת ליחות בבמלק עלין ומבילן מוך ברוטב. וכל לף לר"י מס מסור נפל מוך ברוטב מין סברת לומר שברוטב מעלמו לקלק שמוך לרוטב, מדבנס ברוטב מולך בלעות למנס מבל לא למעלה ומודס ר"י מס סמוך לרוטב לא מלטרף. לסבי בע"ז מסלו ט"כע זרוע בגון שבות ומקלס מיל מוך ברוטב מ"ר כל טעם זרוע נכנס בבמיכס מוך ברוטב ומס שמוך לרוטב מיגו מלטרף, ולא מסלו מבל ט"כע בגון שזרוע עם מקלס מיל מין לרוטב דלעמת ר"ן מי נפל מבור על מלק מבינה מוך לרוטב לף שבמוך ברוטב מלטרף ר"ן. מי ס', מבל במולין מסלו לדעת רס"ן (דר"ם מחרון, ומסבר רס"ל בשם ברס"ו דלא מגיגו מולק מלא ר"ן) רס"ל מקלס מחיבס מוך לרוטב ונפל מבור עלי. שבמוך. ברוטב מיגו מלטרף ומיגו נאסר, טוב ל"ב בבי"ד ד"מ, מ"כ שביר מיגו ט"כע לס זרוע ומקלס מיל מוך לרוטב דקס שמוך ברוטב מיגו מלטרף. עכ"ס בשמע מסוס ט"ר לף לדעת ר"י מס סזרוע ומקלס מיל מוך ברוטב הוי ט"כע ולא מבני מס שמוך לרוטב לבטל מע"ג סמס נפל על מלק שבמוך מלטרף ברוטב בבל לבטל, וסלמרוגים בסי' ל"ב שלי ופקוקות בין ר"י לרס"ן שמקן מסס. וי מטעם זס בקיל רמ"ח בסי' ק"ס מ' ובמ"ם דמס שמוך לבביסס מוסר מע"ג דבבוס בתבטל מולתי כולתי' בפסמי' מ"ד כיון דלר"י מפי' מסור ברוטב ומקלס מחיבס מוך לרוטב לא מחדיון דמתפשט מוך לרוטב. ובשם בר"מס כ' לף בעלמות מסור מלטרפין לסיחר מס נתבטלס ונלס המלס עם עלמותיס ולמ"ב ונפלס לסיחר לריך ס' בבנד עלמות סנלסבו, ובסמת ימת דנקט בס"ם בני זרוע לף בטלמות, כיון שבריבין לסבר בנגד סזרוע ועלמות ובסי' בס"ז דלמעמיס בחול רוגו בתוך ומזרוע ברוטב וכיון בזרוע ומתבטלו עלמות עמו ומס שמוך מיגו מלטרף בדי מלמול ברוטב לריך לסבר בנגד סזרוע ומס סבות בעלמות ות"ק. ב ל"ז ע"ב. ד' רלמ"ד ור"חנס וע' מנות XVII: ה ק'. ו ב"מ ל"ד. ז בחולין קמי מחמרי דמחמרס ל"ב בלל' ים לפרס הקוסי' מבטל ברובא בס', מבל בבמ מיירי בטול ע"י מספר ק"מ וקלמר במעשר בטל ברוב, מין לפרס ברובא בס', דבחוב כוס בהוספת ביחר, חרומה ומי בטלה, ולחי' זו גם בר"ן. יח וירוס' ערלה פ"ב. ט ינמות פ"ב ב' קיפות מ' מל חרומס. ומ' מל חולין, ולפניסס ב' סמין מ' מל ת' ומ' מל מ' ומפלו מלו לתוך מלו, מוחרין סמו לתוך ס', ומלין לתוך מ', ואחרון לסבי חולין לבקל, אלפי' מס חרומס לחולין ופלס מתבטלס בין שמולין רוב, וכך מוקי ר"ל, מבל ר"ו מוקי מע"פי מלא רבו ומיירי בחרומס ברבון ל"ב מין מבמן ומי' שמ"בת בחרומס לאור בטל ברוב מ"בח. ול' שמסר בדברי רבנו ווייק ממס דפריך מר"ו דס"ל דס"ל חרומס בז"בז דאו' ופריך מוך מחיר בשלא רבו, מסמע מי בסרבו ימת, ומדיין לא ימת מי מ"בת ק"מ בעינן מר"ל ס' לאור' (ומבין זה קפי' חוס' שם) מלא ומי מי הו מוקי ר"ו בסרבו ימת לאפי' חרומס לאור' מ"בת בטלס ברוב. ו ערלה פ"ב ס"מ ויא ולין מ"ק מחוס' ב"מ ו' ע"ב דברי מ"סת ל"ב דלרבומת כ' ברי' ומי לא סו, ומ"ם בחטולה כ"מ ע"ב מטבע ל"ב מ"מ"ס ממס בחמרוני, יב מקום יו. יג מוכ ל"מ שטור ממלס פלמס בעינן ומי מכל חייב מע"ג דלית בס מיח, מו דלמת מף שנקלט רבלי עדיין

יכולס

בנ"ט א. והא דתנן באהלות כ איברים אין להם שעור ומטמאין בכ"ש אפי' פחות מכזית מן הנבלה לענין טומאה אחמר ואסור מטום' לא ילפינן ג שאינו לוקה על אכילת נבלה פחות מכזית וה"נ אין לוקה על אכר מן נבלה פ' מכזית וה"נ שנינו פ' קדשי מ' ד כל הנבלות מצטרפות וע"ז, כלו' חצי זית מנבלת ב' טהורה וח"ו מטמאה, ואמר רב לענין אכילה לא מצטרפות, ולענין מום' מה ששהה במעי עופות ודגים כדי שתפל לאור ותשרף הוי כמעוכל ה ולענין אסור לא שהרי שנינו ו דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה וכן אכמ"ה מטמא בכ"ש אם יש עליו בשר כראוי אע"פי שאין בכולו כזית ז ובאכילה ח דוקא כשאכל כזית בג"ו לוקה. (גליון והגאון כ' הא דאסרינן בטומ' כדי שתפל לאור ותשרף והוי מעוכל ה"ט דאפושי טומ' לא מטשינן. ואגן אשכחן הכי במידי דמראו' שרי' ט ואחמרו לענין אכילה ולא לענין מומ', אבל האי דדג טהור שבלע טמא אסור ודאי מדאו' דהכי תני' בת"כ אוהם תאכלו י לרבות הטהור בטעי טמא יכול אף טמא במעי טהור מ"ל אוהם, ומה ראית לומר בבהמה במעי טמא טמא במעי טהור טהור אלו גדוליהם ואלו לאו גדו', וע"כ צ"ל לענין טומאה כך נאמרה הלכה דהוי כמעוכל. ואיכא דאמרי יא הא דדג טמא שנבלע בטהור לא הוי כמעוכל שמצאו שלם והאי דאהלות כשנמצא נלעם ונמח) ויש מי שאומר ברי' בטלה בתחק"מ וסביא ראי' יב . . . ולישא דתני' כחוספ' יג חתיכה א' שנתערבה בחתיכות אפי' באלף כולן אסורות, וכך אמרו ברשו"ל אפי' באלף ל"ב יד. ה"ולא דקרי ברי' אלא דבר שנאמר מתחלה ברייתו כגיד ואבר מ"ה טו ואין אסורו בא במקרה אלא בסדר הבריאה טז דאמר רב אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא יז במיתתה בכוית, מטאה אף במיתתה בכ"ש. ומה"ש כדעריך בפ' התערובה יח נתערבו בשר הנסקל כולן ימותו וליבטל ברובא לא משני ברי' לא בטיל, דלא נקרא ברי' שאין אסורו מתחלת ברייתו. ועוד דכי לא יאכל את בשרו אפי' חתיכה מטמו נקרא שור הנסקל, אבל לא האכל גיד, אבר, עוף טמא, בשלמותן נקראו כן, לכך אמרו חכמים בשהן שלמים ל"ב, אבל פרי של ערלה וחטה של כ"כ אע"ג דמתחלת בריתם נאסרו ס"מ לא אמרה ת' לא תאכל פרי של ערלה וחטה של כ"כ אלא ל"ח כלאים, ערלים לא יאכל, ש"מ דלא קפיד אשלמות דפרי, להכי לא מקרי הפרי ברי' [יט. וכן חתיכה ראוי' לחתכבר אע"ג שטעמה נחבטל היא עצמה אינה בטלה כ, וכ' ב' הלכות הואיל וראוי' לתחכבר לפני אורחין גוים חשיב אסוריה ול"ב, מ' כיון דבאסורה עדיין ראוי' ליתן לגוים, אלמא חתיכת ב"בת שאסורה ליתן לגוים בטלה, ולא חני ההוא פסקא לרבותא דבפ' השוכר כא אלו אסורין ואוסרין בכ"ש יי"נ וכו' ושדר הנ' וע"ע צפורי מצורע וש' נזיר פסר ח'

נחל אשכול

יטלה למיות סס בני עלי'. א מחני' ל"ו ע"ב. ב פ"מ. ג ינמות ק"ג ע"ב, חוס' בכורות ז' ע"ב ור"ס פרק דמלטות, ע' מ"מ 74. ד מעילה י"ו. ה מלטות פי"מ. ו בכורי' ז'. ז מולין קכ"מ מפי פקוס משמורה מבמ"ס סלס מטומת. כדמוכח עדיוס פ"ו מ"ג. ח דמכילה כ' בי מולין ק"ב ולחוס' ל"ו ע"ב מינו מיב מלא מס. הוא מבר סלס ולרמב"ס לף בכיתם ממנו וכן ל מרבנו וקפי' חוס' מגרומתא זעוכמת ל"ק, דלכ"ל פריך דס"ל דלריך סיבא כיתם סלס חוך מעיו וכל מי סמולין דבר קדס סמנית לוטבו ממעבו בסמו ובמיכיו, ומסני גרומתא ז' לון לוטבו מלא מגליבו כמ'. וקומי' קוס' מ"ל דבעינן כיתם דלמת בחבר מסמן ומי ומכילה דכ' בי לחוריי סמייב ע"כ כיתם וכיתם כד' בני נ"ס? יל דמרב"ס מחקס לדס כי סדס הוא כגפס ול"ח בגפס עם הבשר (וכמין זס בפסס' כ"ב) וכיון דגפס דדס בכיתם ס"ל מבמ"ס. מיסו לרמב"ס בלא"ס ל"ק דוקא בנ"ס דהוא בדי' מסמבר מחי' בכ"ם ומכילה דל' למייב ע"כ כ"וכ, מבל מבמ"ס לרמב"ס לחו בדי' ומי' פנו' מא"חס דבשב ב"ס ולא מבמ"ס, דבדי' בפ"ע ליכא סברי ים רמ"מ, ועוד דבדי' לריך לבוים מסורס סל מקבלת בריתם ולרמב"ס ב' בחייב לחו לחיבדי' עפ"ל וס' ולמ"מ, ועוד מיבדי' בחסולי' סס עלמס עשו סיחר מחסרי זס בסבתנגלס לו בסמיטה ולא דמי לגיל ולמלס. ט ביוס ז' במיני דמסור מדרבנן בחכילה לא הי בר לענין טומאה. ובעי' מדייק מזס דלרב הלי דג טמא דבכורות ומי לא מסור מלא מדרבנן ומי"ס הוי מחטולל לענין מכילה, מבל מחוס' מנסיס ס"ט לא הסמע כן בסבינלו רב הלי בר מע"ב דלענין מסור לקי בלא סוס מחבבה. לכך ולמה לרב הלי מי לקי מהג טמא שבבלע בטהור ובטומאה מחי דבלכתא גמירי מה שחיב מטמא, מלא דלכתי קבי לגזור ומי בטומ' כמ"ם בביוס ז' לענין טומ' ומי נגאל וע"ז מחרץ כחיבי לחטוי טומ' ל"מ. י בשמיני בבי דגים כ'. יא ר"מ מפוטיחא בימי ר"מ, חוס' יומא ס"ד ע' סב"ג. יב. ר"מ ולרמב"ד ולבב"ח וסב"ג ע"ר פ"ס בבס מ"ו וס"ג ס"ל סבי ולמיחס בר"מס מחכומות פ"ו דג טהור שבבלע עם טמא מס יש מחקב"ס מוחר. יג חכומות פ"מ, ולקבה בס לא מחרו דבטל מלא בברי', דלמת בחר"ל מוחי דלא בטל בחלף כמו בדסיל"מ? בר"מ בוחפ' כ' מס ברי' בחלף בטיל ונחמר חר"ל ומחר ד' חסוכי לא בטלי כלל כדמי' בע"ז ע"ד ובזבחי ע"ב מ"ר מחי עביד בחולין ק' לריכי דחבי ניד ונס מחיכה. לא טיעו ס"ת כס"ו סוס בטל בחלף הס לא מלא ולחי סוין בס, ובזה קוסי' רבנו חוכבס. יד ביוס ג'. טו דחס' סעור נאסר ויס לו סס בפ"ע ומס יסלק מין שמו עליו דלא נקרא חבר מלא מחיכה לחפוקי חלב, כל מ' מקרי כן. (ומחסחס רבנו מסמע לפי' לחבר פסוק מבוים מקרי בבי' ל"ב ע"ס) ולבבא דחמר ק"ג ב"ב לחו לחיבים, מ"מ הוי לבמ"ס חסורו מחמלת בריתם סלס יסחק מח' בריתם ותלבו טובבר. טו לחוי ל"ל טרפס לו בבלס חן בבטן בחסורו מחמלת בריתם ל"י בבי', סמין בחסור מ' בריתם מלא ר"מ בבס לס ומין בחבלת סבריתם לחיון זס. ולא בחבלת סבריתם לחיון זס. ולא בחבלת מ' בריתם מלא מרמב"ס פי"ו פ"ב ה' מ"ב. יז מולין ק"ב חוס' ד"ה מ"ב. יח מרמב"ס לר"חוס מ' ל' ולוקה חס ס בחסבו בר"ינו כיתם מבל בחיבחס סה בבלס ולריך כיתם בסר, דבבלס חין חסורס מחמלת בריתם מבל טוף טומ' לף בחיבחס בכ"ס בחסור חח' בריתם. יח בבמ' ס"ב. יט כ"ב חוס', מבל ר"ן ב' לפי סמין בחין מדבר-חס בחיתם. וס' חוס' כס' דחבדי לי רבנו לר"ס מכות י"ו בל קוסיבו ל"מס מטס סל טבל לא נקרא בריס, סמיס בריתם הבמס ולא הסיבו מטס סל ט' מיגס מסורס מחמלת בריתם קדס טומת המעבר, ובטס סל בלחיס מי כ' ל"ח חטס, דבבריו סל ר"ם לוים לי סי בלל ומדמס חטס לבמלס ומחבו לו לא דמי בלל זס בריתם הבמס חס לא. כ בא ר"ח ע"ד, גרסחו בחבטיות וגמ' חבר ב"בת סבריר הבחסבלס ובגלון מ' סל סגמו"ס נחן חבלר ל"ל כ' בטשות סוא וסר"חס ומ"ס ל"ג ולא בירוסלמי, ובחמורס ל"מ מייחי ול"ב, ובבחי לו' זבחיס ע"ד דמחבי' דסבא בקבלו לא מייחי וסחוס סס

סקסו

בריה כמבואר במשנה, ואם כן מה מו נ"מ לדינא, ולכן צריך לומר דנ"מ להני פוסקים המולקים ארמב"ם וס"ל בילא עוף טמא לוקין עליו אם כן אלו אין צריך ברית נשמה היה בריה נחשב דהתורה אסרה בת היענה יהי' גדול או קטן דמהך טעמא ס"ל מלקות דכתיב בת היענה כמ"ש המ"מ ואם כן הוי בריה, אבל לפי הדיעה דצריך ברי' נשמה אינו בריה נ"מ טובי ודוק. הרי דסבירא לי' דביצה לא קרי ברית נשמ' ואפשר דס"ל לרמב"ם דלא הוי ברית נשמה רק ס"ל הא מז"ל אסרו משום גזירה דנבילה אם כן מד דינא אית לי' עם נבילה כמו נבילה בריה אף זה ברי' דחז"ל השוו דבריהם ואם כן זהו דרמב"ם לטעמי' דס"ל דעוף טהור ג"כ בריה כנבילה, אבל לפי דקיימ"ל דאין עוף טהור בריה כלל ואין בו מציאות ברי' למה יחמירו חכמים באפרוחים שיהי' ברי' יותר מן עוף גופי':

ועכ"פ בילא שיש בו דם יש להקל ואין מקום להחשיבו בריה כלל דהא אין איסורו רק ממחת דם ביצים ומה ברי' הכי וזה פשוט, ולא ידעתי מה מקום ספק יש בזה והא דאמרי' ביצת אפרוח הוי ברי' ולא בטיל קשה במציאות דאם יש בא' אפרוח ובאינך לא הך אסרו ואינך שרי ואם כולם אסורים כך בלא"ה כולם אסורים ולא יצוייר בתערובות שלא יהיה ניכר האיסור בשום אופן אם לא בהיפוך וכאילו אומר אפרוח בביצה שנטל אפרוח מביצה ונתערב באפרוחים שחוטים ואינו ניכר וקמ"ל דהוי בריה דאסורה מתחילת ברייתה והלשון קצת מגומגם.

אם מותר להרוג בינים בשבת לדעת הפוסקים דביצת אפרוח לא קרוי בריית נשמה

והנה לדעת הרשב"א (בתשו' הנ"ל) דביצת אפרוח לא קרוי ברית נשמה אם כן הוא הדין כינה בשבת דנחלקו בעלי תוס' אם הוא השחור או לבן דקיי"ל דמותר להורגו דלית ביה נטילת נשמה אף לענין בריה לא ברית נשמה מקרי, אבל להרמב"ם דאפרוח כנ"ל קרוי ברית נשמה אף דודאי לענין שבת לא מחייב עליו הממעכו ביד אם כן בכינה הנ"ל יש להחמיר דאינו בטל — ולא ידעתי אם יש להחמיר בדברים כאלו בספק דרבנן וכבר אמרה כל ספק בריה להקל ועיין תשובת חות יאיר (סי' ק"ב) בפרעוש שקפץ לתבשיל.

דעת הרא"ש דתנאי בריה הוא דאם יחלק אין שמו עליו

והנה הרא"ש (חולין פרק גיד הנשה סי' ל"ג) חולק על זה וס"ל דלא תליא במה דהוא אסור מתחלת ברייתו רק תלוי במה שהוא אם יחלק ושמו עליו או לא, וכתב עוד דלפי זה יוצא עוף נבלה אם שחוטי' ואינו ניכר וקמ"ל דהוי ברי' דאסורה מתחלת ברייתו' והלשון קצת מגומגם:

והנה לדעת הרשב"א בתשובה דביצת אפרוח לא קרוי ברית נשמה, אם כן ה"ה כינה בשבת דנחלקו בו בעלי תוס' אם הוא השחור או לבן דקיי"ל דמותר להורגו דלית ביה נטילת נשמה, אף לענין ברי' לא ברית נשמה מקרי אבל להרמב"ם דאפרוח כנ"ל קרוי ברית נשמה אף דוודאי לענין שבת לא מחייב עליו הממעכו ביד אם כן אף בכינה הנ"ל יש להחמיר דאינו בטל. ולא ידעתי אם יש להחמיר בדברים כאלה בספק דרבנן וכבר אמרו כל ספק ברי' להקל, ועיין תשובת חות יאיר בפרעוש שקפץ לתבשיל:

ב. דבר שהוא בריה שנתבשל עם ההיתר, אם אינו מכירו הכל אסור, והרוטב בנותן טעם. ואם מכירו, זורקו. והאחרים והרוטב צריך שיהיה בהם ס' כנגדו, חוץ מגיד הנשה שאין טעמו אוסר, דאין בגידים בנותן טעם. אבל שמנו, אוסר,

ד והנה הרא"ש חולק על זה, וס"ל דלא תלי' במה דהוא אסור מתחלת ברי', רק תלי' במה שהוא אם יחלק ושמו עליו או לא, וכתב עוד דלפי זה יוצא עוף נבלה אם יחלק ושמו עליו הרא"ש מתהוויס בעפושי פירות שקורין (מילווי"ן) דהא כל זמן שלא פירשו מותריס ואינם קרוי' שרץ על ארץ אפי' יעמודו ימים רבים, מ"כ אין כאן איסור לתחילי' ברייתי' דכי ברייתי' של (המילווי"ן) כשירתם זהו מקרה, ומ"כ כשנולר' מותר' דלא אסרה תור' רק כשירתם אסרה התורה ואין זה מתחלת ברייתו, ואפי' בבילא אפרוח דעת הש"ך דלא אסור מתחלת ברייתו דמקד'

פלתי המבואר

מגמ' (חולין צ"ד ע"ב) זה דאמרינן בביצים דבעינן ס"א — אבל לפי דלא קיי"ל דלכך בעי ס"א רק מטעם שכתב הרמב"ן (חולין צ"ד ע"כ ד"ה ולענין) דיש גדולים וקטנים אם כן מנלן לדין זה לחדש בריה דלא מצינו בש"ס — ועוד נראה דכיון דהוא דרבנן מהיכי תיתי יהיה חמור לענין ביטול מן נבלת עוף ומה בכך דלא יהיו לה שעת הכושר סוף כל סוף מהיכי תיתי יאסרוהו חכמים יותר משל נבלת תורה והרמב"ם לשיטתו דס"ל כמו דגבי נבילה הוי בריה אבל אנן לא קיי"ל כהרמב"ם אלא דאמרינן דלא הוי בריה מהיכי תיתי נימא דביצה תהיה בריה ויהיה חמור מנבילה מנלן דין זה להחמיר בדברי סופרים. ולכן צריך עיון ובמקום שיש צד להקל יש להקל.

לאיזה נפק"מ הביא הרמ"א הפלוגתא אי בעינן ברית נשמה לתנאי בריה

והנה הרמ"א בחורת חטאת (כלל א') הביא שני דיעות אי בריה נשמה בעינן לתנאי בריה. ולכאו' קשה מה נפק"מ לדינא בזה דאין לומר דיש נפק"מ לגבי חטה דהרי כו"ע מודים דחטה אינה בריה כמבואר במשנה (דמכות), ואם כן מה תו נפק"מ לדינא. ולכן צריך לומר דנפק"מ להני פוסקים החולקים על הרמב"ם וס"ל ביצת עוף טמא לוקין עליו אם כן אלו אין צריך ברית נשמה הי' בריה נחשב דהתורה אסרה בת היענה יהי' גדול או קטן דמהך טעמא ס"ל מלקות בית היענה כמו שכתב המגיד משנה ואם כן הוי בריה אבל לפי הדיעה דצריך ברית נשמה אינו בריה נפק"מ טובי ודו"ק.

הרי דסבירא ליה דביצה לא מקרי ברית נשמה — ואפשר דס"ל להרמב"ם דלא הוי ברית נשמה רק ס"ל הא חכמינו זכרונם לברכה אסרו משום גזירה דנבילה אם כן חד דינא אית ליה עם נבילה כמו דנבילה הוי בריה אף זה בריה דחז"ל השוו דבריהם ואם כן זהו דרמב"ם לטעמיה דס"ל דעוף טהור ג"כ בריה כנבלה אבל לפי דקיי"ל דאין עוף טהור בריה כלל ואין בו מציאות בריה למה יחמירו חכמים באפרוחים שיהיה בריה יותר מן עוף גופיה.

ביאור המילים ביצה שיש בה אפרוח

ועל כל פנים ביצה שיש בו דם יש להקל ואין מקום להחשיבו לבריה כלל דהא אין איסורו רק מחמת דם ביצים ומה בריה הכא וזה פשוט ולא ידעתי מה מקום ספק יש בזה ואי דאמרינן ביצת אפרוח הוי בריה ולא בטיל קשה במציאות דאם יש בא' אפרוח ובאינך לא הך אסרו ואינך שרי ואם כולם אסורים כך בלא"ה כולם אסורים ולא יצוייר בתערובות שלא יהיה ניכר האיסור בשום אופן אם לא בהיפוך וכאילו אומר אפרוח בביצה שנטל אפרוח מביצה ונתערב באפרוחים שחוטים ואינו ניכר וקמ"ל דהוי בריה דאסורה מתחילת ברייתה והלשון קצת מגומגם.

אם מותר להרוג בינים בשבת לדעת הפוסקים דביצת אפרוח לא קרוי בריית נשמה

והנה לדעת הרשב"א (בתשו' הנ"ל) דביצת אפרוח לא קרוי ברית נשמה אם כן הוא הדין כינה בשבת דנחלקו בעלי תוס' אם הוא השחור או לבן דקיי"ל דמותר להורגו דלית ביה נטילת נשמה אף לענין בריה לא ברית נשמה מקרי, אבל להרמב"ם דאפרוח כנ"ל קרוי ברית נשמה אף דודאי לענין שבת לא מחייב עליו הממעכו ביד אם כן בכינה הנ"ל יש להחמיר דאינו בטל — ולא ידעתי אם יש להחמיר בדברים כאלו בספק דרבנן וכבר אמרה כל ספק בריה להקל ועיין תשובת חות יאיר (סי' ק"ב) בפרעוש שקפץ לתבשיל.

דעת הרא"ש דתנאי בריה הוא דאם יחלק אין שמו עליו

והנה הרא"ש (חולין פרק גיד הנשה סי' ל"ג) חולק על זה וס"ל דלא תליא במה דהוא אסור מתחלת ברייתו רק תלוי במה שהוא אם יחלק ושמו עליו או לא, וכתב עוד דלפי זה יוצא עוף נבלה אם

הוי עפרא, (אף דז"א דאדרבה אימת מתחיל מחילת ברייתו אח"כ כשנעשה מעפר ריקוס ואז מתחיל איסוף), מכ"ש (במילווי"ן) דמותרים כל זמן שלא נולדו ונברא, ולא מצינו בקדמונן שהחושב לתולעים כאלה ברי', זולת הרא"ש בתשובה והא אזיל לשיטתו דס"ל לא בעינן איסור מתחלת ברייתו, ויפה עושה שאוסרין בבריי', אבל לדידן דקיימ"ל כרשב"א אין כאן מקום איסור, וח"ו להקל עם כל זה בשום צד, ואל תטוש תורת אמך, רק עכ"פ יש התנצלות כי בעונ"ה אי אפשר למיקם ביה ומי האיש אשר יאמר חף אני מפשע הזה בארצות האלה וכתבתי זאת כתריס לפני הפורענות אבל חס ושלום לסמוך על זה להקל כל דהו מכפי האמור בשו"ע ופוסקים:

וצריך ששים כנגדו להתיר הרוטב. לפיכך ירך שנתבשל עם גידו, אם מכירו זורקו, וכל השאר

והנה לדעת רש"י דס"ל בריש פרקין דגיד הנשה דגיד נוצר איסור אין נאסר רק אח"כ כשבא על הכף, א"כ יש לפקפק א"כ איך כתב רש"י דברי' לא הוי רק מה שנאסר מעת יצירה וגיד הנשה לא נאסר מתחלת ברייתו, וא"ל דכיון דאינו נוהג בשליל עיקר ברייתו נחשב מעת הלידה ודוק:

קו' בגמרא דמכות

ואין להקשות א"כ למה השיבו רבנן לר"ש באוכל מטבל דחטה לית ברי' נשמה, מיפק לי' דלא אסור מתחלת ברייתו דאינו מייב בטבל עד שיגיעה פני הבית, וא"ל לדבריו אל ר"ש קאמרי כמ"ש התוספות דאם כן אף בריית נשמה נמי י"ל כן כמ"ש התוספו' פרק אלו הן הלוקין. וא"ל דקושטא דמילתא השיבו דאפי' בכלאי כרם דאסור מתחלת ברייתו מכל מקום מותר דלית ביה ברית נשמה — ובאמת דברי תוס' בחולין (צ"ו ע"א) ד"ה מ"ט קשין להולמן דהקשו לר"ש תרומה לא יתבטל בק"א וליבא למימר דאינו אסור רק אחר שנתמרח דאם כן ערלה וכלאי הכרם מנ"ל וקשה בלאו הכי היאך אפשר דמצריך ר"ש משעה שנברא ולמה ס"ל טבל דהוי כבריה הא קודם ראיית פני הבית מותר הוא וצ"ע. (עיין מהר"ם על התוס').

סברת תוס' דומה לסברת הגהות שערי דורא

אבל על כל פנים קצת משמע מדבריהם דכתבו דמשעת מירוח חל איסור תרומה ואינו חל רק לאחר הפרשה וקודם לזה איסור טבל ש"מ דס"ל איסור טבל ותרומה המתירתו כחד יחשב והוא הדין אבר מן החי ואח"כ בשחיטה נעשה נבילה והינו הגהות שערי דורא וצ"ע.

בכלאי כרם דאסור ממחלת ברייתו, מכל מקום מותר דלית ביי' ברי' נשמה, ובאמת דברי תוספות במולין קשים להולמן דהקשו לר"ש תרומה לא יתבטל בק"א ול"ל דאינו אסור רק אחר שנתמרח דא"כ ערלה וכלאי הכרם מה איכא למימר:

קו' בתו' שם

וקשה בלא"ה איך אפשר דמצריך ר"ש משעה שנברא, למה ס"ל טבל לברי' הא קודם ראיית פני הבית מותר וצ"ע:

אבל עכ"פ קצת משמע מדבריהם דכתבו דמשעת מירוח חל איסור תרומה ואינו חל רק לאחר הפרשה וקודם לזה איסור טבל, ש"מ דס"ל איסור טבל ותרומה המתירתו כחד יחשב והא"ה אמ"ה ואח"כ בשחיטה נעשה נבילה והיינו הגהות ש"ד וצ"ע. ובאמת קושיתם לר"ש מן ערלה וכו' י"ל דהא דחז"ל אמרו ברי' לא בטל היינו לחשיבות ולהיכר דלא בעי שיעור ועיי' מרדכי אבל לר"ש דס"ל כל שהו' למלקו' א"כ לא שייך כל זה וס"ל לר"ש דלא קבעו חז"ל דבריה לא מבטל ודוק:

ישו' על קו' שם

שוב ראיתי כי לק"מ דודאי לענין אל"ל שיעור למלקות לא נ"מ במה שאסור ממחלת ברייתו או לא דעכ"פ עכשיו הוא ברי' ומל הלאו עליו ולכך לעיל כשהקשו גבילת טהור לא יצטרך שיעור לא מי' כמ"ש רש"י דאינו אסור ממחלת ברייתו דס"ל לענין מלקות ושיעור לא נ"מ דזה אבל כאן לענין דלא בטיל דהוא מדרבנן וחז"ל

פלתי המבואר

יחלק עדיין שם נבלה עליו לא מקרי בריה.

ליחוד זכות על תולעים דאינם נאסרים מתחילת ברייתם

והנה בזה יצא לנו דין גדול שהתולעים הקטנים המתהוים בעפושי פירות שקורין מילבי"ן דהא כל זמן שלא פירוש מותרים ואינם קרויים שרץ על הארץ אפילו יעמדו ימים רבים אם כן אין כאן איסור לתחלת ברייתה, כי ברייתה של המילבי"ן שירחש זהו מקרה, ואם כן כשנוצרת מותרת דלא אסרה תורה רק כשירחש אסרה התורה ואין זה מתחלת ברייתו ואפילו בביצת אפרוח דעת הש"ך (סק"ב) דלא אסור מתחלת ברייתו, דמקדם הוי עפרא (אף דזה אינו דאדרבא אימת מתחיל תחלת ברייתו אח"כ כשנעשה מעפר ריקום ואז מתחיל איסוף איסור) מכל שכן במילב"ן דמותרים כל זמן שלא נוצרו ונבראו ולא מצינו בקדמונן שחושב לתולעים כאלו בריה זולת הרא"ש בתשובה, והוא אזיל לשיטתו דס"ל דלא בעינן איסור מתחלת ברייתו ויפה עושין שאוסרין כבריה אבל לדידן דקיימ"ל כרשב"א אין כאן מקום איסור וחס ושלום עם כל זה בשום צד ואל תטוש תורת אמך רק על כל פנים יש התנצלות כי בעונ"ה אי אפשר למיקם ביה ומי האיש אשר יאמר חף אני מפשע הזה בארצות האלה וכתבתי זאת כתריס לפני הפורענות אבל חס ושלום לסמוך על זה להקל כל דהו מכפי האמור בשו"ע ופוסקים.

קושיא לרש"י היאך גיה"נ מקרי בריה הרי לא נאסר מתחילת ברייתו והוא ס"ל דזה הוא מתנאי הבריה

והנה לדעת רש"י דס"ל בריש פרקין דגיד הנשה (צ' ע"א ד"ה אלמא) דגיד נוצר תיכף ואינו נאסר רק אח"כ כשבא על הכף אם כן יש לפקפק היאך כתב רש"י (חולין ק"ב ע"ב ד"ה טמאה) דבריה לא הוי רק מה שנאסר מעת יצירה וגיד הנשה לא נאסר מתחלת ברייתו וצריך לומר דכיון דאינו נוהג בשליל עיקר ברייתו נחשב מעת הלידה ודו"ק. (ועיין בשו"ע סי' ס"ה סעיף ד' שיש בזה שני שיטות שיטה הראשונה דאינו נוהג בשליל ושיטה שניה שנוהג בו אם שלמו לו חדשיו ומצאו חי' ונהגו להחמיר עיי"ש).

קושיא להשיטות דסוברין דבריה אינו נאסר מתחילת ברייתו

ואין להקשות אם כן למה השיבו רבנן לר"ש באוכל מטבל דחטה לית ביה ברית נשמה (עיין מכות י"ז) תיפוק ליה דלא אסור מתחלת ברייתו דאינו חייב בטבל עד שיראה פני הבית (ועיין ב"מ (פ"ח ע"א) שדרשו עה"פ בערתי הקדש מן הבית לומר שאינו קדוש עד שיהיה בתוך הבית) וליכא למימר לדבריו של רבי שמעון קאמרי כמו שכתב התוס' דאם כן אף בריית נשמה נמי יש לומר כן כמו שכתב התוס' פרק אלו הן הלוקין — וצריך לומר דקושטא דמילתא השיבו דאפילו בכלאי הכרם דאסור מתחלת ברייתו מכל מקום מותר דלית ביה ברית נשמה — ובאמת דברי תוס' בחולין (צ"ו ע"א) ד"ה מ"ט קשין להולמן דהקשו לר"ש תרומה לא יתבטל בק"א וליבא למימר דאינו אסור רק אחר שנתמרח דאם כן ערלה וכלאי הכרם מנ"ל וקשה בלאו הכי היאך אפשר דמצריך ר"ש משעה שנברא ולמה ס"ל טבל דהוי כבריה הא קודם ראיית פני הבית מותר הוא וצ"ע. (עיין מהר"ם על התוס').

סברת תוס' דומה לסברת הגהות שערי דורא

אבל על כל פנים קצת משמע מדבריהם דכתבו דמשעת מירוח חל איסור תרומה ואינו חל רק לאחר הפרשה וקודם לזה איסור טבל ש"מ דס"ל איסור טבל ותרומה המתירתו כחד יחשב והוא הדין אבר מן החי ואח"כ בשחיטה נעשה נבילה והינו הגהות שערי דורא וצ"ע.

נבלי חסידים

נבלי חסידים

[ב] ויהי אחר הדברים האלה ויחלו בני המלך את אביו ואת אמו ואת אחיו ואת אחותו ואת כל אשר לו לבלתי הרגם כי אם לשבר אותם ולהכרת אותם מן הארץ ול

עין משפט נר מצוה

ה מיי׳ פ״ח מ״ה ה״כ סמ״ג עשׂ״ע מי׳ כי פעי׳ ח ר

ב ג מיי׳ פ״ג מהל׳ ברכות ופ״מ סמ״ג עשׂ״ע סי׳ כ״ט

גמ׳ כתיב להי׳ הארץ ומלואה. מכאן למדנו הנהנה כלום מן העולם מעל שהרי להי׳ הוא הכל: עד שיתירו לו המלות. כלומר עד שיברך ואז הותרו לו ליהנות מן המלות שהן הארץ ומלואה שנתקבצו כמו מלות הקדש וקדש קודש ברכה: העולם ומלואו עשוי לכבוד. תיבת הכבוד קדרים דמקבולת כבוד מיבעי ליה אלא לרבות העולם ומלואו שעשוי עליו לכבוד לאסלו עליו כמו כבוד רבעי שלריך פדיון ומהו פדיונו של העולם ומלואו ברכה: כאלו משלך אכלת. ודרשים בל מלשון בלי שאוב אין טובתי עליך להחזיק לי טובה: מבלה אני טובתי בגופך. וזהו מלשון בלה כלומר שיתקיימו זמן הרבה בגופך: יבללו כל הטובות. מלשון בלול הוא: ח״ל אחא לא בעי לאודעה ליכתוב קרא הכי בלי עליך לו בלה עליך לו בלול עליך ומהו בל עליך והלכך דרשו אלו שני חיבות בל עליך הם נרמזים לחיבה אחת כמו בלעדיך שאם אני מביא טובה

גמ׳ כתיב להי׳ הארץ ומלואה תבל ויושבי בה. הנהנה כלום מן העולם מעל עד שיתירו לו המצות אמר רבי אבוה כתיב פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הכרם העולם כולו ומלואו עשוי כברם ומהו פדיונו ברכה ר׳ יחזקיה רבי ירמיה רבי אבון בשם ר״ש בן לקיש אמרת להי׳ ה׳ אתה טובתי בל עליך אם אכלת וברכת בביכול באלו משלך אכלת ד״א טובתי בל עליך מבלה אני טובתי בגופך ד״א טובתי בל עליך יבללו כל הטובות ויבואו עליך אמר רבי אחא מהו בל עליך שאיני מביא טובה על העולם מבלעדיך כמה דאת אמר ובלעדיך לא ירים איש את ידו תני רבי חייא קדש הלולים מלמד שהוא טעון ברכה לפניו ולאחריו מיכן היה רבי עקיבא אומר לא יטעום אדם כלום עד שיברך רבי חגי ורבי ירמיה סלקון לבי חנוותא קפץ רבי חגי ובירך עליהן אמר ליה רבי ירמיה יאות עבדת שכל המצות טעונות ברכה ומניין שכל המצות טעונות ברכה רבי תנחומא רבי אבא בר כהנא בשם רבי אלעזר ואתנה לך כל

מסורת הש״ס

כל העולם לא יהיה מבלעדיך כהתי ובלעדיך דיוסף דהוי כמו ומבלעדיך: הלולים. תרתי משמע לפניו ולאחריו: סלקון לבי חנוותא. שמוכרין שם מיני פירות ומיני מגדים: קפץ ר׳ חגי ובירך עליהן. ולא המתין עד שיביאם לביתו: יאות עבדת. תורה אור בזה שברכת כאן עליהם לגמר לאחריהם שכל המצות טעונות ברכה כד כלומר כל דבר שבעולם ומלות הבריות כמלות קודש ברכה כדלעיל: מסתכל ביה. לפי שהיה מתמיה כב על זה כדלקמן: בבלייא למה לא שברכתי מסתכל בי. אם על שברכתי לאחריו וכי לית לך כל שהות ממין ז׳ וכו׳ וקאמר דלית ליה מי להאי אלא מה דהוה לריכה ומספקא ליה מפני שגלעינתו ממעטו מכשיעור ואפשר דאינו טעון ברכה לאחריו: ופריך הש״ס ולית ליה לר׳ יוחנן וכו׳ ומה עבד ליה ומ״ש בירך לאחריו הא כי שקלית להגרעין אין כאן זית: משום בריה. כלומר בריה שאני ולא אמרו שיעור כזית אלא בדבר שאינו בריה כגון מחיכה אחת מדבר שלם: מילתיה

את לוחות האבן והתורה והמצוה הקיש תורה למצות מה תורה טעונה ברכה אף מצות טעונות ברכה [7]רבי יוחנן נסב זירא ובירך לפניו ולאחריו והוה רבי חייא בר ווא מסתכל ביה אמר ליה רבי יוחנן בבלייא למה את *מסתכל בי לית לך כ׳ כל שהוא ממין שבעה טעון ברכה לפניו ולאחריו אית ליה ומה צריכה ליה מפני שגלעינתו ממעטתו ולית ליה לר״י שגלעינתו ממעטתו מה עביד ליה ר׳ יוחנן ג׳ משום בריה מילתיה

מראה הפנים

תני ר׳ חייא קודש הלולים וכו׳. התם בריש פרקין מייתי מתמת דבייתא לת״כ דדרש הכי מקדש הלולים ונקיל ונרי עד דמסיק לכפוה לסבלת הוא שלא יהנה מעולם הוה כלא ברכה וקרא דכתיב לאסוכתא בעלמא ומיהת למדנו מסקלא ומריח דהתם ומתה דלתימר הכא לאיזה כפקותא לדיתא דהתם פריך הלי קדש הלולים מיבעי ליה חד דלתמר דמאמת הלאיה והבר אלייה ותד לדבר המעון שיבה. טעון מיגול ותלתיה טעון שיבה אינו טעון מיגול הכיתה למתן דתני נעע רבעי אלא למתן דתני לעיתר לעיתר דלתימר ר׳ חייא ור״ש ברבי חד תני כרם רבעי אחד תני נעע רבעי וכו׳. ולא מפיימי התם מתן דתני נעע ומתן דתני כרם ומבכת איכה לאיסטנן ולהסתיים דרבי חייא איהו הוא דתני נעע רבעי דהא איהו מרס דבייתא הכא דיבים מקדש הלולים ונרי דלהמקבלת אמבתא בעלמא הוא דאיהו לא מתין לו מעוכם מן הטוהר לברכה מכל מקום שמעינן מדלאמרינה ר׳ חייא אלאי קרא על כרחך איהו דאית ליה נעע רבעי ואייתר ליה חד דיעול לאיסטמיה דאכרכה ושוד דלא מתיא התם לסבלת אלא מכח קושיא דחד לד דמידי דלאו כר נעיעה מעלן ור״ש מידי דבר נעיעה הוא שפיר הוא דמצינו למילף מהאי קרא. ואם דלאו דייקא הוא מדגרסינן שם אלא סבלת הוא וכו׳ וס״מ דאכל מילי קאי. עם כל זה מוכחת מילתא דלר׳ חייא נופים דדרים ליה מהאי קרא איהו הוא דס״ל נעע רבעי והשתא מכיון דאשכחן דבעלמא אלבה כר׳ חייא לגבי ר״ש ברבי דמוכח מהכיא דס״ל אלו עריפות דף מ״ו גבי ביעול הכבד וכו׳ הא ר׳ חייא והא ר״ש ברבי כי הא דר׳ חייא זריק לה. וכו׳ ולפי הא׳ אל ר״ש שם לדיתא הוא דפליגי וקי״ל כוותי דוקא וכר׳ חייא וכן מוכח מהאי דגרסינן בתמורות דף מ״ו גבי אמן אית אלא הכיא אלים וכו׳ הא ר׳ חייא והא ר״ש ברבי כי הא דר״ש זריק לה וכו׳ ולפי גי׳ המשנה אחר לפניהו כר׳ חייא הוא דתניא ר״ש אלבתא נמי בוותיה הכא בכא דתני נעע רבעי ודהו דעת הרמב״ם ז״ל והסוכרים כוותיה ויש בתר ובמה מבלולי הפוסקים שבתבו לאלבה כמ״ד כרם רבעי ובח״ל דוקא ומשום דבל המיקל בתרן אלבה כמותו בחולה לתרן. ויתבאר עוד מזה. ושיקרה של הסוגי׳ בפנין זה הית בפ״ה דמעבר שני והוכאה ג״כ בפ״ו דמאה אלבה ו׳ ומ״ם ותמלא מבואר הכל ולכל טיעות המתאלבות בטנין הזה ויוצא מזה כפ״ל:

ומניין שכל המלות טעונות ברכה. מהאי סיקיסא דנקט הכא משמע דכמלות ממש קאמר. ומהאי דלעיל ברים מנקין אין לפרש המלות ממש כדמוכרת מהאי דסלקון לחנוותא וכמו שהבאתי לעיל. ונראה דה״ם דקאמרת דלכל הדברים שבעולם טעון ברכה לכל הנאה ליהנות מהן ומפני שהן כמו מלות בחסורין עליו קודם שיברך ועלה קאמר ומניין שהמלות גופן טעונין ברכה בקיומן ולהא דרש מהיקיסא:

מה עבד לה ר׳ יוחנן משום דריה. ובכר שמדו הבחסורים ופלגו הרבה בזה אם כת דהכהן פליגא על הש״ס דילן אז לא. והעמה חלקי גם אחי כס״ד המה שאתר לו עוד לדקדק בהאי שובבת ומבלעת הסוגיא דהבבלי בענין הזה ממה שלא דקדקו מפרשי הרישונים ז״ל ובהיוצא לנו מזה לעמה דיעים המתעפים מהאי דינא. התם בדף ל״ח ע״ב גרסינן עלה דשקיל ונרי אליבא דר׳ יוחנן בדינא עלייהו שהבל. אמר רב נחמן בר יצחק וכו׳ ועוד אמר ר׳ חייא בר אבא אלו לתיתי לת ר׳ יוחנן שאכל זית מלית ובריך עליו תחלה ובוף א״ת בשלמא שלבות במילתייהו קיימי וכו׳ אל״ל ר׳ ירמיה לר׳ זירא ור׳ יוחנן היכי מברך על זית מלית כיון דבקיקא לגרעיניה בלר ליה שיעורא ח״ל מי סברת בזית גדול בענין בזית ביעוי בענין והא אילבא. והבות דלתיתו לקמיה דר׳ יוחנן זית גדול הוה דלמע״ב דבקיקא לגרעיניתיה עם ליה שיעורא דר׳ יוחנן בדינא עליהו שהבל. אמר רב נחמן בר יצחק וכו׳ ועוד אמר ר׳ חייא בר אבא אלו לתיתי לת ר׳ יוחנן שאכל זית מלית ובריך עליו תחלה ח״ל בשלמא שלבות במילתייהו קיימי וכו׳ אל״ל ר׳ ירמיה לר׳ זירא ור׳ יוחנן היכי מברך על זית מלית כיון דבקיקא לגרעיניה בלר ליה שיעורא ח״ל מי סברת בזית גדול בענין בזית ביעוי בענין והא אילבא. והבות דלתיתו לקמיה דר׳ יוחנן זית גדול הוה דלמע״ב דבקיקא לגרעיניתיה עם ליה שיעורא. ובהבו שם התוס׳ בתחלה דמשמע מדגלא מצני בגמרא דילן כדמבני הכא מבשם בריה ח״ב תולה הירושלמי על גמ׳ דילן ואין הלבה הירושלמי ושוב בתבו בשם ה״ר יוסף שמפרש הירושלמי אינו תולה אלא דבבבלי מייני שהוכר הגרעין ומגלת ות״ב לא היה כבייתו אבל אם אולו שלם אפי׳ פרידה אחת מבבך עליו תחלה. ובמה מבבריהם דבהן אין תולגין יחד. עכ״ל בזה. ומבמע מבבריהם דבהן ממפרשי הבבלי דלא אלבה אלא בגופה דעובדא אלבה אלא בגופה דעובדא אלבה אלא בגופה דעובד

הרב מרדכי אליעזר הכהן מגיב

הרב מרדכי אליעזר הכהן מגיב לדברי הרב אברהם יעקב הכהן שליט"א בנושא הלכות שבת בבית חולים.

כנסת הגדולה [הגה"ט]. וכ"ל דהוא הדין פת ודבר אחר. וכל המשקין מצטרפין לרביעית, אבל [ב] האוכל והשותה אין מצטרפין. עיין סימן תרי"ב [בעיף ב]. ואמרינן ביומא [פ, ב] ליר שעל גבי ירק מצטרף, ולא אמרינן משקה הוא, דכל אכטורא אוכלא (הוא משקה הבא למתק האוכל) אוכלא הוא, והוא הדין בפת השרוי במשקה, או מין. וכן משמע בתוספות זבחים דף ק"ט עמוד א' [ד"ה שולה] עיין מה שכתבתי סימן ר"ה סעיף ב' [ס"ק ו]. וצ"ע ברוטב של בשר אם מקרי אוכל. ונחולין דף ק"כ [ע"א] פירש רש"י [ד"ה] ליר שעל גבי הירק, משקה היולא מן הירק אי נמי שהיו מטבילין מאכלן בציר. ולפי ע"ג דמשקה הוא ומן [יומא עג, ב] האוכל והשותה אין מצטרפין, הני מילי אכל ושתה, דקים להו לרבנן דלא מיתבא דעתיה בהכי, אבל ליר שעל גבי הירק קים להו לרבנן דמיתבא דעתיה עכ"ל, אם כן דוקא ליר שעל גבי ירק. וכן כתב הרמב"ם [שמיטת עבור ב, ז] מכשירי האוכל המעורבים עם האוכל הן כאוכל עכ"ל. משמע דרוטב אינו מצטרף. וכן משמע ממה שכתוב סימן קנ"ח סעיף ה'. ואם אכל מעט ומזר ואכל מעט, אם שהה יותר מכדי אכילת פרס נראה לי דאין מצטרף, וכמו שכתוב סימן תרי"ב [בעיף ג] וכן משמע ביומא דף פ' [ע"ב] דלא מיתבא דעתיה בהכי. וכן משמע מפירוש רש"י [ברכות לט, א ד"ה בלר] דפירש דטעמא דבעי כזית בברכה אחרונה היינו משום דכתיב אכילה ואכילה בכזית, ואם כן נאכל ודם ובכל איסורין נמי כתיב אכילה, ואם שהה בכדי אכילת פרס לא מיקרי אכילה, והוא הדין לענין ברכה. [ה] וכן משמע ממה שכתוב סימן ר"ח סעיף ט', ועיין סימן תע"ה סעיף ו'. ולענין שהיה עיין סימן תרי"ב [בעיף י] שיעור הילוף. ובעולת תמיד סימן ר"ז כתב בשם כנסת הגדולה [ז] לחלק בין יום הכפורים לברכת הנהנין וקבירא ליה בברכת הנהנין אפילו שהה יותר מכדי אכילת פרס מצטרף. [ח] ולי נראה כמו שכתבתי דהא כל אסורין נמי כתיב אכילה ואכילה בכזית, ואם כן נאכל ודם ובכל איסורין דהוי כמו היסח הדעת. ונראה לי דאם אכל פחות מכשיעור והלך לחוץ וחזר למקומו דצריך לברך שנית בתחלה אפילו בפת דהא אין טעון ברכה אחרונה והיינו כשאר דברים, ולכן צ"ע אם חזר ואכל פחות מכשיעור אם מצטרפין דהוי כמו היסח הדעת. ונראה לי דמצטרפין, עמ"ש סימן קע"ז וכ"מ סימן קס"ח [ט]: ב מרביעית. תמצא כלי יין ותתן לתוכו ביצה ותחלה ומה שיולא ממנה הוא רביעית, ודוקא יין שנגדש על גבי הכלי ואינו יולא כל כך, אבל במים יולא יותר, לכן יעשה כמו שכתב סימן תע"ו ע"ש. כמו שכתוב סימן תנ"ו [בעיף ב] וכשל"ה כתב [שער האותיות, קדושה בלבי ו סהגה] דהוא כמעט מלא ד' קליפות מבילת תרנגולת.

וכל הדברים משערין בנביס ביטוים כדאיתא בפרק י"ז דכלים [לט) [ע"ב] [ע"ב] [י]:

שערי תשובה

שנתפח עד שאין האורים שבו נרגשים האוכל כזית ממנו כמות שהוא אינו מברך דלפי האמת לא אכל כזית: (ב) מרביעית. עיין באר היטב. ולענין שיעור רביעית של תורה עיין בספר בית אפרים [ראש אפרים] על טרפות בקונטרס התשובות [סימן טו יח] שיש חילוק בין שיעור רביעית דאורייתא להיכא שאין החיוב רק מדרבנן וזה חלוי בספק שיעור אגורל אם מודדין במקום הרחב או

באר היטב

מ"ח [ס"ק ח]. דבר שהיה בו כזית, ונלטמק ונתמעט בשיעורו אין לברך אחריו. ואם אח"כ חזר ונתפח שפיר מברכין עליו לאחריו, גן המלך סימן קכ"ב, ויד אהרן [הגה"ע]: (ב) מרביעית. הט"ז [ס"ק ח] כתב דיין שרף במדינתינו אינו בכלל זה דאפילו לא שהה רביעית מברך ברכה אחרונה לחלוין בתר שיעור שהיה לרוב בני אדם. אבל המ"א בסימן ק"ץ ס"ק ד' כתב דאפילו יין שרף צריך שיעור רביעית דלא חלקו בין משקה למשקה ע"ש. וכן כתב הרב בעל בית יעקב סימן נ"ז ודחה שם דברי הט"ז ע"ש. (וכן פסק בספר אליה רבה ס"ק ו, הגא"א) שיעור רביעית היינו ביצה ומחצה. תמצא כלי יין ותתן לתוכו ביצה ומחצה ומה שיולא ממנה הוא רביעית. ודוקא יין שנגדש על גבי הכלי ואינו יולא כל כך, אבל במים יולא יותר. לכן יעשה כמו שכתב סימן תע"ו ע"ש. (אבל בספר אליה רבה ס"ק ח מביא בשם מהרי"ל סדר ההגדה עמוד צג ושל"ה דימלא אפילו במים ע"ש, הגא"א) ובשל"ה כתב דהוא כמעט מלא כ' קליפות מבילת תרנגולת. וכל הדברים משערין בנביס ביטוים, מ"ח [ס"ק ט]: (ג) כבר״ייתו. משמע נחולין דף ק"ט דקטנים אחת מקרי בריה אע"פ

ביאור הגר"א

[ב] בין כו'. [ברכות] ל"ט א': [ב*] והשותה כו'. דשיעור משקין בכל מקום ברביעית כמ"ש בכמה מקומות [ברכות מא, א]: [ג] מברך תחלה כו'. תוספות שם [לט, א ד"ה בצר] וכן כתבו הרא"ש [שם פ"ו סימן טו] ושאר פוסקים שם בשם הירושלמי [שם פ"ד הלכה א] והביאו תוספות גם בן בסוכה פרק ב' [מו, ב ד"ה ולא] ובפרק בתרא דיומא [עט, א ד"ה ולא]: [ד] ולאחריו כו'. רמב"ם [ברכות א, ב] וכנזכר לעיל [ס"ק ב]: [ה] ויש כו'. תוספות שם [ברכות לט, א ד"ה בצר] ושם [סוכה שם יומא שם] ועיין באר הגולה [אות ב]: [ו] ולא מקרי כו'. כן כתב הרשב"א [ברכות לט, א ד"ה ההוא] שבירושלמי הנזכר לעיל [ס"ק ג]. מיירי שאכל

הגהות רעק"א

ג) (מג"א פק"א) האוכל והשותה. אין מצטרפין. וכן כתב בגן המלך לבעל גינת ורדים סימן (כ"ב) [בא]. ועיין בחבל תבריהם [פרי מגדים] סימן קל"ז ס"ק ו': ד) (שם) וכן משמע ממה שכתב סימן ר"ח. עיין בתשובות זהב בפתיחה להלכות פסח מלק ב' אות י"ח: ה) (שם) ולי נראה כמו שכתבתי דהא כל. עיין בתשובת מוהל מאם סימן ע"ז, ובשו"ת זרע אברהם סימן ב' וג', ובשו"ת פנים מאירות חלק ב' סימן (קכ"ז) [כז] ובשו"ת בית יהודה סימן ז', ובשו"ת מים חיים להפרי חדש סימן ל': ו) (פ"ז סק"א) נראה לי דיין שרף. בתנ"ל סימן ק"ן סעיף קטן ד' חולק עליו: ז) (שו"ע פעיף א) והשותה פחות מרביעית. המלקן פירות שעורו כזית. פרי חדש בספרו [שו"ת] מים חיים חלק מ"ח סימן ז': ח) (שם) ויש מתפקים לומר שעל דבר שהוא כברייתו. מקור הדין מחלוקה בתוספות יומא דף ע"ע [ע"ל ד"ה ולא] ובפרק ב' דסוכה [כו, ב ד"ה ולא] ברוצים להשוות דברי הירושלמי [ברכות פ"ו הלכה ה] לתוספות דידן, לתוספות דידן מיירי שאם לפניו בלא גרעין, משום הכי לא הוי בריה ע"ש. ומה שכתבו עלה זית דירושלמי זית קטן מזית בעוני היה, בעוני לא זכיתי לעמוד על דברי הקדושים הם, לאם כוונתו מיירי שאוכל עם הגרעין, א"כ הוי זית בעוני, אם שיעור זית ממש, משום הכי הוכרחו לומר דהוא זית קטן, א"כ אין נפרש לשנא דהירושלמי מפני שגרעוניתו ממעטתו, הא עם הגרעין ג"כ לא הוי זית בעוני, אלא על כרחך מוכרח דבאמת עם הגרעין היה זית בעוני, אלא אף לענין בריה אחרי אכילת הגרעין דאוף אוף לא מקרה כלום מבריה, אבל מכל מקום אינו משלים לשיעור זית, כיון דלאו מיירי דהאמת אכילה הוא, וד' יחיל עיני:

באר הגולה

ב. תוספות שם והרא"ש [שם] והרשב"א [שם עג, ב ד"ה הוא] ורבינו יונה [שם כו, ב ד"ה אמר] להשות הירושלמי [שם פ"ו הלכה ה] עם תלמוד שלנו:

ב*. תוספות יומא עט, ב ד"ה ולא, מוכח כו, ב ד"ה ולא. רא"ש ברכות שם; הגהות מימוניות ברכות פ"ג אות י:

ציונים לרמ"א

רי ב) הרב רבינו יונה פרק כיצד מברכין [מ, ב ד"ה אמר] רב"י [ד"ה ומ"ש רמב] בשם רשב"א [שם עג, ב ד"ה הוא]:

עטרת זקנים

רי א) מברך תחלה כו'. ולא (כמו) [כמי] שאומר [כל מ סימן כד עז ס"ד בשם רב אחא גאון] דעל פחות משיעור אינו מברך כלל, או מי שאמר [רמב יונה ברכות מ, ב דבר ראשון] דמברך שהכל. אלא צריך לברך ברכה המעוותרת לה לפניה אפילו בכל שהוא. תוספות [שם] דף ל"ט [ע"ב] בד"ה בצר ליה שעורא כו'. והתוספות [בוסה] פרק הישן דף (ס') [כח] [ע"ב] בד"ה ולא ביורך (לפנינו) [לאחריו] כו' ע"ש:

הגהות והערות

ב) אמנם מדפו"ל דמאור הגר"א מלון אות ז לפני "מן מפת", אמנם מחוכן הדברים נוטה דשייך לכאן וכמבואר בהמשך אליעזר:

ג) מדפוס וויעלאה שנ"מ "כברייתו":

ד) בשלת תמיד הביא כאן בשם כנס"ג סימן תריב, אמנם שם אין הכנס"ג רק לשו"ת הרמ"ם [מיס עמוקים] סימן עו ועי"ש. אמנם מפורש כן בפירי כנסת הגדולה סימן רד הגה"ע אות ג:

ה) בפרמ"ג כתב לא מצאתיו כעת:

ו) בהתדורת אמ"ד הוסיפו אי"ל "רביעית", וכן הגיה המקור חיים, אולם הל אפרים והמירוה שמשון כתבו דל"ל אי"ל "שיעור":

ז) כ"מ ממש"כ בגו"ד ולענין שהיה עיין סימן תריב שיעור הילוף, ועיין סימן קן ס"ק ד שכתב שם בפירוש עליון שרף צריך שיעור ועיין אולר מפרכים ס"ק ח:

ח) עיין מאור הלכה סימן רעא ד"ה על רביעית:

הגהות הסמ"ע

רי פעיף א או של דיסון. ... גדול מכזית ... [משו]ום דרימון דרך [לאכלו בגרע]ין. ואם נמצא רימון קטן ... לפי דעת זה:

אורח חיים יו"ד בהלכות הפרישה

ג ברייתא מעשה בא לפני רבי יוסי בן חלפתא ואמר לו אבי אבי רכב ישראל ופרשיו (ד) ואמרו לו אם הוא בלעדו אינו עומד מפני מה אתה מרבה בתורה ומעט בתפילה אמר לו אם אני מרבה בתפילה אני מבטל מן המלאכה ומן הדרך ומן הסעודה ומן הלימוד ומן הישוב ומן הבית ומן הרעים ומן הרבים

[שמעון] מביא את הכתיבה שאם שם [שמעון] לא יבוא אל הבית אל ר"ג, יהא מותר לו לבוא אל הבית אל ר"ג, ולא יהא מחוייב לבוא אל הבית אל ר"ג, ולא יהא מחוייב לבוא אל הבית אל ר"ג, ולא יהא מחוייב